

Institutionernes virksomhed i 1965

NATIONALMUSEET

Besøgstal: Prinsens Palais: 291.500, Frilandsmuseet: 152.000, Museet for Danmarks Frihedskamp: 139.000.

Udstillinger: Kunst fra Thailand. Rumænske Ikoner. Nordisk Oldtidsguld. Ostindisk Porcelæn, St. Kongensgade fajancer.

Publikationer: Vejledning, Middelalder og nyere tid. Samuel H. Elbert og Torben Monberg: *From the two Canoes*. Cornel Irimie: Maleri på glas og træsnit i rumænsk folkekunst. Egmont Lind og Otto Norn: Kalkmalerier. Vilh. Møller-Christensen, Jens Østergaard og Aage Roussel: *Æbelholt Klostermuseum*. Olaf Olsen: *Fyrkat*. Thorkild Ramskou: *Danmarks Oldtid*. Thorkild Ramskou: *Nordisk Oldtidsguld*. R. Steen Steensen: *Fregatten Jylland*. Hans Stiesdal: *Kalø Slotsruin*. Poul Strømstad: *Fra Laugstiden*. Vejleder, Frilandsmuseet. Kort vejleder, Frilandsmuseet. Nationalmuseets Arbejdsmark 1965. Peter Michelsen: *Ti huse på Frilandsmuseet*, Selskabet Frilandsmuseets Venner 1940-65.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Nationalmuseets onsdagsaftener: *Thailands kultur* (forår 1965, 4 aftener), *Fra Nationalmuseets arbejdsmark* (efterår 1965, 6 aftener). Frilandsmuseet: Samarbejdet med skolevæsenet er fortsat og videreudviklet, bl. a. ved instruktionsmøder for lærere.

Vigtigere undersøgelser:

1. Afdeling. Stenalder: Mellemneolitiske stendyngegrave ved Vrouve og Herrup (C. J. Becker og Erik Jørgensen). 6 skakter i flintminerne ved Hov,

tidlig neolitisk tids slutning (C. J. Becker). Stenalderhøj med 6 grave i Nørhå s., Thy (D. Liversage). Bronzealder: Høj ved Karlstrup, Sjælland, med en 4 m lang egekiste med 2 mandsskeletter (C. L. Vebæk). Boplads ved Jyderup skov, Sjælland (H. Thrane). Jernalder: Førromersk jernalder landsby ved »Gammel Grøntoft«, Thorsted s. (C. J. Becker). Boplads med indtil nu 8 bebyggelsesfaser oven på hinanden fra førromersk og romersk jernalder ved Hurup (K. Salewicz). Boplads fra germansk jernalder ved Dankirk, Vester Vedsted s. (E. Thorvildsen). Huse og grubehuse (vævehytter?) fra germansk jernalder ved Vester Egesborg, Sjælland (M. Ørsnes) og Vilslev, Ribe amt (A. Mortensen).

2. afdeling: Udgravninger er foretaget ved Solvig, Tønder amt, i Årup kirketomt, Åbenrå amt, og afsluttet i Trans og Hviding samt i Brattalid på Grønland. Voldstedsundersøgelserne er fortsat i samarbejde med dr. Vilh. la Cour. Herregårdsundersøgelser er drevet bl. a. på Egeskov.

3. afdeling, Dansk Folkemuseum: Polakundersøgelsen (George Nellemann) og undersøgelsen af Åbenrå-kvarteret i København (P. Strømstad).

Frilandsmuseet: Undersøgelser i tilknytning til erhvervelse, nedtagning og genopførelse af gamle bygninger.

Naturvidenskabelig afdeling: Udgravninger i den vestsjællandske Åmose, på Ertebøllebopladsen »Mul. I« samt på det fredede areal ved Øgaard. På Samsø er en række enkeltfund undersøgt og udgravningen af Ertebølle-køkkenmøddingen »H H I« på Hjortholm

er fortsat. Fornyeede undersøgelser i forbindelse med stenalder-pælebygningerne i Weier i Schweiz, og i Igloolik-området i Canada er foretaget kvartærgeologiske undersøgelser i forbindelse med udgravning af paleo-eskimoiske bopladser. På laboratoriet er dels foretaget kulstof-14 dateringer med tilhørende vedanatomi-ske bestemmelser, dels pollenanalytiske dateringer og undersøgelser, sidstnævnte koncentreret om Egelsee og Weier i Schweiz og Sermermiut på Grønland.

Vigtigere ny erhvervelser: 1. afdeling: 2 guldbraketeater fra Sjælland. 9 sammenkædede spiralringe af sølv fra Duesminde, Lolland, nedlagt i vikingetiden. 2. afdeling: Bronzekrucifiks, 1200-årenes begyndelse, muligvis dansk arbejde. Gave fra Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorcks Fond. 3. afdeling: Klunkelejlighed fra 1892 i Frederiksholms Kanal 18, København. Frilandsmuseet: Hus i Nr. Sejerslev, Tønder amt, tidligere benyttet som knipleskole. Hus i Dörröd, Sydvestskåne. Et større antal dyner og andet sengetøj, beregnet til opredning af sovstederne i museets bygninger.

Nyindretninger: Frilandsmuseet: Færøsk bebyggelse med beboelseshus fra Mula på Borðoy, korntørringshus fra samme sted, kødtørringshus fra Viðar-eiði på Viðoy, en skvatmølle fra Sand på Sandø. Gård fra Vemb i Ringkøbing amt. Bro fra Smedevad, Ringkøbing amt. Lysthus fra Stege. En amfiteatralsk danseplads.

Vigtigere konserveringsarbejder: 1. afdeling: Genkonservering af Hjortespringbåden. 3 hustomter og et brolagt vejstykke på jernalderbopladsen i Vestervig. 2. afdeling: Kalkmalerier er istandsat bl. a. i Rynkeby, Viskinge og Nr. Tranders. Historisk kirkeinventar er konserveret bl. a. i Aalborg Budolfi kirke, Århus domkirke, Sjørsløv kirke; Christian III's gravmæle i Roskilde domkirke er nedtaget og under konservering.

LANDBRUGSMUSEET

Besøgstal: 21.461.

Udstillinger: Specialudstilling af vogne, såkaldte skovvogne, til Dyrehavsbakken.

Publikationer: Vejleder for Landbrugsmuseet.

KUNSTINDUSTRIMUSEET

Besøgstal: 50.694.

Udstillinger: Skyggespil, gamle orientalske og nye danske skyggedukker. Danske Kunsthåndværkere VIII, arbejder af Nanna Ditzel, Gunnar Aagaard Andersen og Egon Mathiesen. Moderne polsk billedvægning. Snedkerlaugets møbeludstilling. I Bibliotekets forværelse: Helge Refn's grafiske arbejder. Keramiske tegninger af Thorvald Binesbøll.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 4 offentlige foredrag om gamle glas (Gudmund Boesen: Venezia's glas, Jørgen Schou Christensen: Bøhmiske og tyske glas, Erik Lassen: Norske glas, Peter Riismøller: Danske glas 1825-1925). For Selskabet Kunstindustrimuseets Venner 2 foredrag (Vibeke Woldbye: Franz Anton Bustelli, mennesker og masker i rokokoporcelæn; Svend Eriksen: Vincennes og Sevres porcelæn).

Vigtigere ny erhvervelser: 3 figurer af porcelæn af Franz Anton Bustelli fra den italienske maskekomedie, Neudeck c. 1760. Spansk-maurisk fad med dekoration i blå og lustre, Manises 15. årh.s 2. halvdel. Mosaikbillede forestillende musen Euterpe, udført af Filippo Cocchi, Rom 1785. Arbejder af danske kunsthåndværkere på årets udstillinger.

Nyindretninger: Ved Musikhistorisk Museums fraflytning har Kunstindustrimuseet overtaget de ledige lokaler til udstilling og permanent opstilling.

DE DANSKE KONGERS KRONOLOGISKE
SAMLING PÅ ROSENBORG

Besøgstal: 123.252.

Udstillinger: Gamle ure på Rosenborg, påsken 1965. Deltog endv. med nogle hovedstykker, især af renaissanceguldsmedekunst i den danske udstilling på Louvre foråret 1965.

Vigtigere konserveringsarbejder: På eget værksted: Gobelin »Helsingborgs indtagelse 1676« (konserveringen endnu ufuldført) og gobeliner fra Clausholm. På Nationalmuseets konserveringsanstalt: Indlagt pragtskab 1679. På Frederiksborgmuseets konserveringsanstalt: J. d'Agars maleri af Christian V og hans sønner.

TØJHUSMUSEET

Besøgstal: 60.109.

Udstillinger: Danske Uniformer 1842–1964.

Publikationer: Egon Eriksen & Sv. Thegel: Conservation of Iron Recovered from the Sea. Genoptrykning af Støckel: Haandskydevaabens Bedømmelse. Genoptrykning af Tøjhusmuseets katalog: Våbensalen.

Vigtigere ny erhvervelser: Dansk »skibsflint« M/1835 af N. S. Jessens konstruktion. Georg Christensen-revolver fra 1863. Belønningssabel, tilhørt bombarder J. S. Riis, 1828. Fransk dragonofficerskærde M/1767. Norditaliensk dolk ca. 1700. Uniform for ridder af den spanske Calatravaorden. Kontre-admiralsuniform.

Vigtigere konserveringsarbejder: To af museets paukedækkener fra 18. århundrede, udlånt til kongens audienslokal på Christiansborg.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET
PÅ KRONBORG

Besøgstal: 103.882.

Publikationer: Handels- og Søfarts-

museets årbog 1965, der i anledning af museets 50-års jubilæum var fyldigere end sædvanlig.

Vigtigere undersøgelser: Etnologiske undersøgelser i samarbejde med norske og svenske kolleger, i 1965 langs Jyllands vestkyst. Udskrivning af søhistorisk oplysningsstof fra Rigsarkivet og andre arkiver.

Vigtigere ny erhvervelser: fhv. statslods P. A. Gruelunds samling af materiale vedr. dansk søhistorie og en tilsvarende samling, skabt af afd. kontorchef Jens Malling. Model af en helsingørsk lodsbåd, modellen af skonnerten »Niels« 1861, samt af S/S »Vendia«. Skibsbilleder af bl. a. jagten »Den unge Tobias« af Odense, af hjuldamperen »Nordfriesland« og af skonnerten »Hercules« 1848. Forskelligt skibsinventar, diverse nautiske instrumenter. Marinemaleren C. Fr. Sørensens skitsebog 1840–50. Stik med portræt af guvernementssekretær i Ostindien, skibsreder Chr. T. Boalth, en engelsk fajanceplatte med skibsfremstilling, en tallerken af det warmingske stel, flere samlinger skibskonstruktionstegninger. Bådebyggerredskaber, arbejdsmodeller m. m. fra skibs- og bådebyggerier langs Jyllands vestkyst samt et betydeligt materiale fra Chr. Madsens bådebyggeri i Lynæs, 1888–1948.

Museet fejrede den 1. aug. 1965 sit 50 års jubilæum.

DANSK PRESSEMUSEUM OG ARKIV

Besøgstal: 2.554.

Udstillinger: Pressen under Besættelsen.

Publikationer: Pjece til skolerne.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Omvisninger for skoler og studiekredse.

Vigtigere erhvervelser: Fotos fra nordiske og engelske journalistbesøg i Dan-

mark 1918–20. Bladvedtægter for mindre radikale blade i Vendsyssel omkr. 1910. Breve fra Bransager, Helge Hostrup, Emil Fog, Vilh. Secher, Gustav Esmann m. fl. Indsamlingen af trykt materiale om presseforhold er videreført.

FISKERI- OG SØFARTSMUSEET, ESBJERG

Besøgstal: 2.559.

Publikationer: Årsskrift 1965.

Vigtigere nyhervvelser: Fiskereds-kaber fra Færøerne, redningsbåd fra Vejrs med fuldt udstyr, panorama over Stenbjerg fiskerleje (Thy), skibsmodellerne »Mary« af Christiansø og »Håbet« af Listed.

Ny- el. ombygninger: Vindere af 1. præmien i arkitektkonkurrencen om det ny fiskerimuseum blev arkitekterne Halldor Gunnløgsson og Jørn Nielsen, København. Der indkom 81 projekter, hvoraf 3 præmieredes og 2 indkøbtes. Museet skal stå færdigt til Esbjerg havns 100-års jubilæum den 24. april 1968.

HELSINGØR BYMUSEUM

Besøgstal: Marienlyst: 3.933, Karmeliterklostret: 6.788, ialt 10.721.

Vigtigere nyhervvelser: Jens Juels portræt af kong Christian VII. Portræt af prinsesse Louise Augusta, tilskrevet Jens Juel. Maleri med portrætter af provianskriver i Helsingør Frederik Peter Suhr (f. 1773) med familie. Hovedvandsæg af sølv i rokoko af mester Jørgen Petersen Lyngsøe, Helsingør 1776–1802. Tegninger af Viggo Langer med helsingørske motiver.

Vigtigere konserveringsarbejder:

Sandstensvaserne i Marienlyst slotspark er restaureret af billedhugger Børge Eriksen, Brede, og en del malerier er konserveret af konservator Th. Kjølner.

FREDERIKSVÆRK OG OMEGNS MUSEUM

Besøgstal: 2.100.

Vigtigere nyhervvelser: Vinkøler af det classenske stel.

HØRSHOLM EGNS MUSEUM

Besøgstal: 2.035.

Publikationer: H. C. Rosted: Den gamle skole på Folehavevej.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 5 egnsvandring med tilknyttet museumsbesøg. Gennemgang af museumsgenstande for skoleelever. Museet har ladet udarbejde en samling arbejdsopgaver, som elever kan besvare under museumsbesøg.

Vigtigere nyhervvelser: Vindovn fra Næs jernstøberi 1730. Den gl. sprøjte fra Hirschholm slot. 3 gl. sprøjter fra Hørsholm sogn og en fra Bløvsstrød sogn. Girandole fra Hirschholm slot. Brev med grev Struensee's underskrift, samt brev fra dronning Caroline Mathilde.

TIKØB KOMMUNES HISTORISKE SAMLING

Besøgstal: 2.000.

Udstillinger: Vandredstillinger til kommunens skoler, bl. a. oldsager, frihedskæmperudstilling og knipleudstilling. Juleudstilling: Jul i bondestuen, nytår i gamle dage.

Publikationer: »Saga«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Daglige historietimer i museet. Foredrag for foreninger. Kursisthold fra Statens Lærerhøjskole.

Vigtigere nyhervvelser: Kagestempel af træ med »Guds Lam«. Bind og Grøndal-kande med indbrændte navne fra krigen 1864. Lampefod af »Skotterupkeramik« til tran- eller petroliums-lampe.

Vigtigere konserveringsarbejder: Mes-singgryde fra krigsskibet »Snarensvend«, sunket 1658 ud for Skotterup.

GILLELEJE MUSEUM

Besøgstal: ca. 1.550.

Udstillinger: Besættelsestiden; Turistlivets stedlige historie (i samarbejde med biblioteket).

Publikationer: Turistbrochure.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Foredrag om egnens oldtid og historie i aftenhøjskoler og foreninger. Lejrskolevirksomhed.

Vigtigere nyerhvervelser: Indsamling af sager fra kystens ertebløleoplader (fortsat fra tidligere år). Sjældnere havfugle, fisk etc. Fiskeredskaber. Ler- og stentøj fra 1600- og 1700-tallet. »op-fisket« fra det sydlige Kattegat.

Vigtigere konserveringsarbejder: Bronzesværd og bæltespænde (på Nationalmuseets konserveringsanstalt).

ROSKILDE MUSEUM

Besøgstal: 4.975.

Udstillinger: Juleudstilling. Udstilling af nyerhvervelser.

Publikationer: Arthur Fang: Hudes sparegrise.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Museumsundervisning (160 klasser med 3.125 elever) og skoleekskursioner, omvisninger ved foreningsbesøg, studiekreds- og foredragsvirksomhed.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af grunden til »Gamle Postgaard« (middelalderkeramik).

Vigtigere nyerhvervelser: Forøgelse til afdelingen for ældre Roskildekunst, samt til samlingerne af keramik, glas og legetøj. Bondekulturgenstande fra en gl. slægtsgård nær Roskilde.

KØGE MUSEUM

Besøgstal: 7.835.

Udstillinger: Jordfundne kakler fra Køge.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Foredragsaften i forbindelse med generalforsamling.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af middelalderlig kælder i Brogade. Af-dækning af et bolværk fra o. 1600 (?) ved Køge å, med fund af en ret stor samling kakkelfragmenter fra midten af 16. årh.

MUSEET FOR HOLBÆK OG OMEGN

Besøgstal: 4.084.

Udstillinger: Udvalgte nyerhvervelser 1962-64.

Publikationer: Årsberetning 1964/65.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Møder for bestemmelse af genstande i privateje, på Samsø Museum og Holbæk Museum.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af bopladslag med hustomter fra tidl. jernalder i Veddinge, Fårevejle s., i samarbejde med Holbæk Arkæologiklub.

Vigtigere nyerhvervelser: Dolk og kornsegl af bronze (bronzealder, 2. periode) fra Gamløse, Orø s.. Bronzesværd (bronzealder, 5. periode) fra Sasserup, Søstrup s.. Lerkar, vikingetid, fra Gamløse, Orø s.. Billedkvader, limsten, fra Vor Frue kirke i Labæk, Holbæk, romansk. Bødkerværktøj fra værksted i Mørkøv, Mørkøv s.

Nyindretninger: Centralvarmeinstallation i forhuset mod Klosterstræde. Opstilling af træbarak til konserveringslokale.

KALUNDBORG OG OMEGNS MUSEUM

Besøgstal: 4.297.

Publikationer: Christian Waagepetersen: Forsvundne Tømrerøkser (Kalundborg og Omegns Museums Skrifter).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Gamle Danske Hjem, 4 foredrag for »Kalundborg Museums Venner« og »Kalundborg Husmoderforening«.

Vigtigere undersøgelser: Gamle inventarer fra Kalundborg.

Vigtigere nyhervelser: Opsvejft fjedervogn ca. 1890 med tilbehør, seletøj etc. fra Røsnæs s.. Jumbe fra Tømmerup s.. Sildegarn udført ca. 1883 af Niels Jensen i Tømmerup s. på en af ham selv konstrueret maskine. Inventar fra et gammelt hjem i Bregninge s.. Taftkjole, Kalundborg ca. 1870. Jernalderurne fra Skambækgården, Raklev s..

Nyindretninger: Indretning af værksted til museumsbrug.

Vigtigere konserveringsarbejder: Restauration af museets stukkaturstue fra ca. 1755.

ODSHERREDS FOLKEMUSEUM

Besøgstal: 1.352.

Udstillinger: Odsherred-kunstnere, maleri & skulptur.

Publikationer: Lokalhistorisk stof til pressen.

Vigtigere nyhervelser: Inventar m. v. fra købmandsbutik. Skrædderværksted.

Nyindretninger: Tagetage indrettet til opstilling af værksteder.

Vigtigere konserveringsarbejder: 78 stk. bronzer til konservering på Nationalmuseet.

NÆSTVED MUSEUM

Besøgstal: 2.650.

Udstillinger: Næstved i besættelsestiden. Laurids Pottemager, udvalgte fund fra pottemagerværkstedet i Farvergade.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Museumsundervisning, bl. a. ved gennemgang af bondekultur.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af renæssance-pottemagerværksted i Farvergade, Næstved.

Vigtigere nyhervelser: Redskaber fra et nedlagt rebslagerværksted. Et par hovedvandsæg af Næstved-mestre. To smukke Kähler-krukker.

SYDSJÆLLANDS MUSEUM, VORDINGBORG

Besøgstal: 10.192 (deraf 61 skoler med 2.626 elever).

Publikationer: Jubilæumsskrift, forfattet af arkitekt Arne Nystrøm.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af sløjfet, overpløjet og hidtil ukendt høj, formentlig ældre bronzealder, på Bjergemarken ved Vordingborg. Indsamling af materiale fra sydsjællandske bopladser fra Maglemose- og Ertebøllekulturen.

Vigtigere nyhervelser: Eksemplar af Arrebos »Hexaëmeron«, trykt 1661. Eksemplar af »Prosodea Danica« af Søren Povlsen Gotländer, rektor i Vordingborg 1625–35, trykt 1671. Urma-ger- og sadelmagerværktøj. Seletøj.

Nyindretninger: Hele udstillingssamlingen, ialt 15 rum, er nyopstillet, efter at anden etape af museets nybyggeri er afsluttet.

Museet fejrede den 17. maj 1965 sit 50-års jubilæum.

LOLLAND-FALSTERS STIFTSMUSEUM, MARIBO

Besøgstal: Hovedmuseet 4.960, Frilandsmuseet 6.836.

Udstillinger: Mælkens behandling. Nyhervelser.

Publikationer: Årsskrift 1965. Lolland-Falsters Stiftsmuseum, et billedhefte udg. i anledning af museets 75 års jubilæum. Vejledning til Frilandsmuseet. Kristentøj fra Lolland-Falster (Arv og Eje 1965).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Lærerkursus (stilarter), alm. foredragsvirksomhed.

Vigtigere undersøgelser: Votivfund (yngre stenalder), Grænge (Toreby s.). Urnegrav (keltisk jernalder), Sundby (Stadager s.). Bygningshistoriske undersøgelser vedr. Maribo.

Vigtigere nyherhvervelser: Ældre sukkerroeredskeer, 3 rokokko armstole, fliser samt ovn fra Richters lervarefabrik i Guldborg, fotografarkiv fra Nakskov, lakskrin (gave fra Christian Winther til Poul Martin Møller ved hjemkomsten fra Kinarejsen 1821), sølvbæger (senbarok), empirekjole med tilh. sko, rejse-skrin, tekstiler m. m. til polsk afdeling.

Ny- el. ombygninger, nyindretninger: Frilandsmuseets skolebygning er efter restaureringen indrettet til skolemuseum.

Vigtigere konserveringsarbejder: Tækning af Frilandsmuseets huse er nu fuldført.

ODENSE BYS MUSEER

Besøgstal: Møntestræde 5.846, Den fynske Landsby 63.518, Fyns Stiftsmuseum 22.191, H. C. Andersens Hus 146.150, H. C. Andersens Barndomshjem 4.902, Carl Nielsens Barndomshjem 1.575, i alt 244.182.

Udstillinger: Møntestræde: Kinas billed- og bogkunst. Fyns Stiftsmuseum: Islandske håndskrifter og dansk kultur, Fredslund Andersen, Svend Saabye, Ung norsk kunst, Åge Vogel Jørgensen, Dansk Kunsthåndværks årsudstilling.

Publikationer: Fynske Minder 1964. Svend Larsen: Studier over det fynske Rådsaristokrati i det 17de Århundrede (disp.), Fynske Studier V. Anderseniana 1965.

Undervisnings- og oplysningsvirksomhed: Erling Albrechtsen, 4 forelæsninger over ældre og yngre stenalder, Anders Enevig, 2 forelæsninger om »Landevejens farende folk«, begge i samarbejde med Folkeuniversitetet, Odense. Kristian Jakobsen, 1 forelæsning over »Levende tradition i kinesisk maleri« i forbindelse med udstilling.

Vigtigere undersøgelser: Fortsat udgravning af jernaldergravplads på Møllegårdsmarken ved Broholm. Udgravning af middelalderlig teglovn ved Juels-

berg, Aunslev s., og kirkelade ved Skovby kirke.

Vigtigere nyherhvervelser: Thomas Kingos gradual, Odense 1699. Sølvbæger af Odense-mesteren Mads Jespersen Bolter, 1743. 12 Statius v. Düren-relieffer fra ejendomme i Odense.

WILLEMOESGAARDENS MINDESTUER, ASSENS

Besøgstal: ca. 3.000.

Udstillinger: Mindeudstilling fra besættelsen 1940–45. Udstilling af gamle fotografier.

Vigtigere nyherhvervelser: Kandisskål af Assens-mesteren Chr. Fentz, borgerskab 1813.

MIDDELFART BY- OG EGNSHISTORISKE MUSEUM

Besøgstal: ca. 2.600.

Udstillinger: Årets nyherhvervelser.

Vigtigere nyherhvervelser: Møbler og sølvgenstande fra gamle Middelfart-hjem.

SVENDBORG AMTS MUSEUM

Besøgstal: 1.299.

Vigtigere nyherhvervelser: Hattemagerskilt, dejgtrug m. låg og fod, oste- presse, blæsebælg, 4 tomands-skoleborde, skibstømrerværktøj, sekstant, sign. Martin Pedersen, Svendborg.

Nyindretninger: Efter 2–3 års lukning genåbnedes museet den 6. juli 1965. Samlingerne har undergået en »udtynding«, der er installeret fjernvarme og nye montere er anskaffet.

»DEN GAMLE GAARD«, FÅBORG

Besøgstal: 5.004.

Nyindretninger: Nye montere til tekstilsamlingen.

LANGELANDS MUSEUM, RUDKØBING

Besøgstal: 5.124.

Udstillinger: »Fra Magasinet«, brændevinskaraffer, klukflasker og lomme-lærker.

Oplysningsvirksomhed: Der er fremstillet ca. 175 diapositiver med gengivelse af udgravningsfotos, oldtidsminder og museumsgenstande, dels til museets eget brug, dels til udlån til skoler.

Vigtigere undersøgelser: Opmåling af grundplaner af et stort antal langeland-ske megalitgrave. Deltagelse i de udgravninger på Tranekær slotsbanke, der foretoges af Nationalmuseets 2. afd.

Vigtigere nyrehvervelser: Dragkiste ca. 1750, tilskrevet snedkeren Jørgen Nielsen »Blomsnider« i Rudkøbing. Stort barokskab med opr. malet dekoration fra Rudkøbing. 6 spiseskeer af Rudkøbing-mesteren Johan Christoph Schiørtzler, borgerskab 1789. Dele af 2 stel af ostindisk porcelæn, hjemført i beg. af 1800-tallet af negociéassistent Niels Keilgaard, København, og brugt af familie på Langeland fra ca. 1850. Blokke til formning af kobberkedler m. v. fra blikkenslagerværksted i Rudkøbing. Ældre fotografiske apparater og atelierudstyr fra atelier i Rudkøbing.

MARSTAL MUSEUM

Besøgstal: ca. 20.000.

Vigtigere nyrehvervelser: 5 skibsmalerier og div. skibsfotos.

VENDSYSSELS HISTORISKE MUSEUM,
HJØRRING

Besøgstal: 6.750.

Udstillinger: »Sorte Potter« og »Smeden«, i samarbejde med de nordjyske landsdelsmuseer, »Vendsyssel under besættelsen« i samarbejde med Hjørring Seminarium. 7 vinduesudstillinger: »Mejeri i gamle dage«, »Jydepotter«, »Hatte og Kyser«, »Roer«, »Fodtøj«, »Rejseudstyr« og »Juletræ«.

Publikationer: P. Friis og P. Riismøller: Smeden.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af gravhøj fra slutningen af ældre bronzealder ved Langtved, Volstrup s.; graven vil blive genrejst i parken ved Moesgaard. 4 gravhøje fra germansk jernalder i Vildmosen, Thise s.. 4 jernaldergrave fra ældre romersk jernalder ved Vajhøj, Bindslev s.. Gravplads fra ældre romersk jernalder ved V. Ravheden, Bindslev s.. Gravplads fra keltisk jernalder med brandgrave beliggende omkring stor stenkreds, »Eskildsminde«, Stabæk i Uggerby s..

Nyindretninger: Installation af fjernvarme i »Den gamle Provstegård«.

BANGSBOMUSEET, FREDERIKSHAVN

Besøgstal: ca. 7.000.

Udstillinger: Mekaniske musikinstrumenter 1800–1900. Gratulationskort fra 1700–1900-tallet.

Oplysningsvirksomhed: Foredrag om »Vor By, vor Egn« for F.O.F., byhistoriske foredrag for foreninger og skoler. Tekst til film om Frederikshavn.

Vigtigere undersøgelser: Deltagelse i undersøgelse af jernalderkældrene på Gærumvej i Frederikshavn, samt af den gamle »Nordre Skanse« fra 1629 ved Frederikshavn.

Vigtigere nyrehvervelser: Renæssancekiste af eg fra Understed, med forsk. tryk og farvelagt ryttertegning oplæbet på lågets underside; tegningen henviser til salmedigteren Hans Adolf Brorsons efterslægt i Vendsyssel.

Ny- el. ombygninger: Museets midterfløj er blevet gennemgribende restaureret og sydfløjen istandsat. På museets gårdsplads er den såkaldte bijdesbøllbrønd genopbygget.

AALBORG HISTORISKE MUSEUM

Besøgstal: Museet, Algade 48, 17.484,

Annekset Haraldslund 4.614, Lindholm Høje ca. 45.000.

Udstillinger: »Sorte Potter« og »Smeden«, i samarbejde med de nordjyske landsdelsmuseer, »Romanske stenskulpturer i Aalborg og Viborg Stifter«, »Sådan så Aalborg ud«.

Publikationer: Peter Riismøller & Poul Brøgger: Høgerede i Himmerland, Skalk dec. 1965, og Oscar Marseen: 12 kg trækul for 1 kg jern, Skalk 1966.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Foredrag i aftenhøjskoler og foredragskredse, særhold i lokalhistorie på statens årskursus for lærere i Aalborg (Peter Riismøller).

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af en i nyere tid nedgravet langdysse i Tolstrup, Næsborg s.; udgravning af kultsvierplads med hustomt, ældre jernalder, i Store Vildmose, før mosens tilblivelse; opmåling af cirkus Miches tømmerbyggede øvelseshus i Rold by (1908), samt af hovedbygningen til herregården Buderupholm, begge i samarbejde med bygmesterskolen ved teknisk skole.

Vigtigere nyerehvervelser: Krus af grønligt glas, sikkert fra glashytterne i Glarbo i Silkeborgskovene 1582-98; barnebillede af portrætmaleren Ole Magnus Rasch fra Lindholm; øreskål af sølv af mesteren Hans Hansen Holm, Aalborg 1615-71; to sølvbægre med indgraverede jagtscener af mesteren Steffen Ludvigsen Lemmick, Aalborg 1699-1745; sølvbæger, nålepunslet, dat. 1671, af mesteren Hans Thuresen, Aalborg 1671-86.

Nyindretninger: Indretningen af villaen Haraldslund, Kastetvej 83, til museumsanneks er fuldført. Her finder alle særudstillinger sted, foruden at billedsamlingen og de borgerlige samlinger fra tiden 1750-1920 er udstillet her. Tagrummet i museumsbygningen Algade 48 er indrettet til magasin.

Vigtigere konserveringsarbejder: Et

empire-møblement, udført i Aalborg til et bryllup på Randrup hovedgård i 1806, er restaureret på museets eget snedkerværksted.

VIBORG STIFTSMUSEUM

Besøgstal: 17.500 (incl. Hvolris-området).

Udstillinger: Museet: »Sorte Potter« og »Dukker«; Hvolris: »Jernalderhuse«.

Publikationer: »Det ældste Viborg« og »Hvolris« (begge særtryk fra »Fra Viborg Amt« 1965); »Flere plovspor på kryds og tværs« (særtryk fra »Kuml« 1965).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Information til alle skoler i amtet.

Vigtigere undersøgelser: Hvolris, Asmild Bispegård, Sct. Mogensgade i Viborg.

Ny- el. ombygninger: Ny magasinbygning med særudstillingslokale under opførelse.

HOBRO MUSEUM

Vigtigere undersøgelser: To jernaldergrave i henh. Glenstrup og Karlby, samt gravanlæg fra yngre stenalder (enkeltgravskultur) i Hvilsom (alle ved Svend Søndergaard, Fyrkat).

Vigtigere nyerehvervelser: Dolk med grebspids og knap fra Kielstrup samt hængekar og to spiralarmsringe fra Torup mose, fra henh. ældre og yngre bronzealder og deponeret fra Nationalmuseet. Himmerlands-sølvspænde og messinggryde, en såkaldt »Flensborggryde«. Sauceskål af sølv, udført af Christian Høvring, mester i Hobro 1755-67, derpå i Randers til 1782.

FORHISTORISK MUSEUM, ÅRHUS

Besøgstal: 52.898.

Udstillinger: »Hakke og Plov«.

Publikationer: Kuml 1963 (1965).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Foredrag for Folkeuniversitetet ved museumsinspektør Hans Jørgen Madsen.

Vigtigere undersøgelser: Overpløjet høj med stenkiste ved Allelev; stenlægning med senneolitiske grave ved Tønning skov; bronzalderlig støbeplads ved Vilsted; jernaldergravplads ved Drengsted; jernaldergravplads ved Slusegård; mesolitisk boplads ved Vissinggård. Ekspedition til Afghanistan (Klaus Ferdinand, nomadeundersøgelser); eksperimenterende bådebygning.

Vigtigere nyerhvervelser: Syrisk vandreudstilling (fra Østerlandsmissionen), agerbrugsredskaber, nomadetelt med inventar etc. fra Afghanistan og Luristan (indkøbt af Lennart Edelberg, Ribe), komplet sæt til fremstilling af tapa og kawa fra Tonga (indkøbt af Jens Poulsen).

Ny- el. ombygninger: Restaureringen af Moesgaard.

Vigtigere konserveringsarbejder: Konservering af materiale fra Skandinavien (byudgravning, det ældste Århus).

SILKEBORG MUSEUM

Besøgstal: Kulturhistorisk Museum ca. 30.000, Kunstmuseet ca. 15.000.

Udstillinger: Arbejder af Johannes Holbek.

Publikationer: Katalog til Johs. Holbek-udstillingen. Tysk udg. af Knud Thorvildsen: Tollund Manden.

Vigtigere nyerhvervelser: Malerier og tegninger af Johs. Holbek.

Vigtigere konserveringsarbejder: En større samling jern-genstande.

ODDER MUSEUM

Besøgstal: ca. 1.100.

Vigtigere nyerhvervelser: Hus fra 1769 i Fillerup er overdraget museet; forarbejdet med nedbrydning, transport og genopstilling påbegyndt.

Ny- el. ombygninger: Ombygning af gammel staldbygning påbegyndt.

Vigtigere konserveringsarbejder: Flisebord med gl. hollandske fliser. Alkoveforside fra 1760 er ført tilbage til opr. bemaling.

VEJLE MUSEUM

Besøgstal: 4.891.

Udstillinger: Moderne kunst i vejleensisk eje. Maleren Marinus Rasmussen. Ung norsk kunst. Ane Brügger. P. Rostrup Bøyesen.

Publikationer: Folder med oplysninger om museets forskellige samlinger på dansk, engelsk og tysk.

Vigtigere undersøgelser: Gravanlæg fra sten- og bronzalderen i Jennum skov. To grave fra romersk jernalder i Lindeballe. To brændtbengrave fra ældre bronzalder i Assendrup.

Vigtigere nyerhvervelser: Malerier af Jeppe Vontilius, Henry Heerup, Marinus Rasmussen, Ane Brügger og Svend Wiig Hansen. – Værnepotte (jydepotte med en stor klump kildekalk), nedgravet under stalds kampestenssyld i Lille Velling. Rester af en gammel båd og en smuk jerndolk med rester af træfæstet fra Vissingsgade.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS SLOT

Besøgstal: 59.027.

Udstillinger: Gaver til museets jubilæum 19. febr. 1965.

Publikationer: Sigvard Skov: Koldinghusmuseet 1890–1965. Koldinghus, le château et le musée. Koldinghus, kort vejledning.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Kursus i stilhistorie, Kolding gymnasium.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning ved slottets sydmur, talrige fund af glas og keramik fra slottets udstyr.

Vigtigere ny erhvervelser: Østrigsk gevær, m. 1855, krigsbytte fra Dannevirke 1864. Danske og hollandske militæruniformer. Kребsehjelm ca. 1630. Finsk legionsfane 1941. Kong Frederik VIII's skyttepokal 1908. 16 fliser af Gertrud Vasegaard. Dansk sølv, hollandsk fajance og ostindisk porcelæn. Carl Plougs tobaksskab. Malede portrætter af Carl Plougs hustru (Fr. Henningsen) og datter (Fr. Schwartz).

Ny- el. ombygninger: Oprettning af en del af slottets sydmur og etablering af nyt fundament.

Vigtigere konserveringsarbejder: Af de ovenfor nævnte udgravede glasfund er det lykkedes at samle en rude med et kompliceret mønster, formentlig o. 1550.

RINGKJØBING MUSEUM

Besøgstal: ca. 7.000.

Udstillinger: Fund fra ældre jernalder (Fjand, Røjklit m. m.). Mylius Erichsen, I. C. Christensen.

HOLSTEBRO MUSEUM

Besøgstal: ca. 1.000.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 2 foredrag i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Vigtigere undersøgelser: Stendyngegrave i Herrup, Sevel s. (C. J. Becker).

Nyindretninger: Installation af centralvarme. Nyt tekstilmagasin.

HERNING MUSEUM

Besøgstal: 8.248.

Publikationer: 2 artikler til »De Danske Tekstilerhverv« af museets formand.

Vigtigere ny erhvervelser: Pillekværn fra en nedlagt vejrmølle. En Ole Rømers milesten.

Nyindretninger: Udstillingsrum for modstandsbevægelsen. Installation af lys og centralvarme i museets hovedbygning.

DEN ANTIKVARISKE SAMLING, RIBE

Besøgstal: 14.766.

Udstillinger: Middelalderens hverdag. Moderne kunsthåndværk fra Ribe-egnen (Carlo Haahr Berntsen og Ole Sørensen). Moderne sølvtøj (Hans Bunde). Æsker og skrin. Gamle Ribe-prospekter. Fund fra udgravning på Sydjysk Landmandsbanks grund i Storegade i Ribe. Lys og lamper.

Publikationer: H. H. Engqvist og Mogens Bencard: *Quedens' Gaard*. Mark og Montre – fra sydvestjyske museer, 1. årg. af områdets historiske museers årsskrift.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Udlån af »skolekasser« med et repræsentativt udvalg af redskaber fra Danmarks oldtid. 9 foredrag og 2 ekskursioner for medl. af Det antikvariske Selskab.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af boplads fra germansk jernalder nær Herredsbjerget, Vilslev s., samt assistance ved Nationalmuseets udgravning af en anden boplads ssts.; udgravning på Sydjysk Landmandsbanks grund i Storegade i Ribe, med fund af bl. a. en pragtfuld mandsring af guld med indsat safir, ca. 1200.

Vigtigere ny erhvervelser: To egnsure, det ene en såkaldt »jen-peger«.

Ny- el. ombygninger, nyindretninger: 11. sept. 1965 åbnedes Samlingens nye museumskompleks »Quedens' Gaard« for offentligheden; lokalerne er indrettet dels med permanente opstillinger og dels til skiftende udstillinger. Restaurationen af det indre af Hans Tavsens Hus fuldførtes, og opstillingen af de permanente samlinger fortsattes.

ESBJERG MUSEUM

Besøgstal: ca. 2.400.

Udstillinger: Nationalmuseets udstilling: Tegl gennem 800 år, samt udstillingen »Jysk jernalder«.

Publikationer: Mark og Montre 1965.
Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Ugentlige aftenhøjskoler i vintermånederne.

Vigtigere undersøgelser: Udgravninger på bopladser fra ældre germansk jernalder i Esbjergs østlige udkant. Overpløjede enkeltgravshøje i Hjerting, Gulager s..

Vigtigere konserveringsarbejder: Restaurering af jernalderboplads i Myrthue, Hostrup s..

HADERSLEV AMTS MUSEUM

Besøgstal: 6.100.

Udstillinger: Kunststilling: Svend Saabye, Odense. Udstilling af Ejsbøl-fundet i anledning af de dansk-tyske dage.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Topografisk-historisk studiekreds for Haderslev by og opland på museet. Egshistoriske foredrag.

Vigtigere undersøgelser: Gravplads og boplads fra ældre romertid ved Hør-løk. – Forsvarsværket Olmersvold ved Tinglev.

Vigtigere nyrehvervelser: Udskårne klunketidsmøbler. 2 tedåser af sølv.

AABENRAA MUSEUM

Besøgstal: 4.433.

Udstillinger: Robert Jacobsen, jernskulpturer m. m.; Aage Fredslund Andersen; Søren Hansen, Gerda Gundorph Jørgensen, Aage Schmidt. Leppo Mattinen, Erik Lagoni Jacobsen, Jeppe Juel Jensen. Alle udstillinger arrangeret af Aabenraa Kunstforening. Desuden en lokalhistorisk udstilling af arbejder af maleren Rasmus Clausen (1840–97).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Museets oldsagssamling har været benyttet til studiekredsarbejde vedr. »Sønderjyllands oldtid«.

Vigtigere nyrehvervelser: Til kunstafdelingen: arbejder af Johannes Petersen Ebbesen og Nikolaus Wehding. Til kulturhistorisk afdeling: Billede af abbeden Matthæus Jesselius, malet af Hans Andreas Kier (1804–82); fragment af alterbillede af Jes Jessen, Aabenraa, fra Løgumkloster kirke; sølvbæger af Aabenraa-mesteren Asmus Christophersen (1695–1711); barokskab i eg; hovedvandsæg af Rudolph Nielsen, Aabenraa (1723–1810); hovedvandsæg af mesteren Diedrich Chr. Breundle, Aabenraa 1777–1822; skibsbillede af barken Catharina (kineserbillede) og af Hamborgdamperen Thailée, ført af Aabenraa-kaptajnen J. Calender.

MUSEET PÅ SØNDERBORG SLOT

Besøgstal: ca. 56.000.

Publikationer: Historisk Samfund for Als og Sundeveds årbog 1965.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Omvisning med foredrag og vejledning for ca. 20.000 skoleelever. Foredrag i ungdoms- eller oplysningsforeninger. Introduktion til museumsbesøg, givet på egnens høj- og efterskoler.

Vigtigere undersøgelser: Undersøgelser af slottets bygninger foretages sideløbende med restaureringen, bl. a. undersøgelse af østfløjens vægtergang.

Vigtigere nyrehvervelser: Til kunstafdelingen: arbejder af P. Nicolaisen og W. Birchner; C. A. Lorentzen: Det øverste vandfald ved Tistedals-fossen; af C. A. Jensen to portrætter, dels barnportrættet af Franz Schlegel 1829, dels et tidligt portræt af maleren J. J. N. Voss 1815; E. H. Timm: Selvportræt 1834. Til de øvrige afdelinger: et sæt sølvskospænder, lavet i Bergen, men tilhørende en Ulkebøl-slægt siden ca. 1820; velbevaret højrygget stol med rokokoskæringer og rester af gyldenlædersbetræk; flintlåspestol, m. 1806; et par sølvbægere, skænket løjtnant Ancher

efter 1864; malet kisteforside 1684; et par mønster og otte medailler med tilknytning til landsdelens historie.

Ny- el. ombygninger: Restaureringen af slottet er fortsat med indretning af lejligheder, kontorer m. m. i østfløjen, med tagarbejder over de sydøstre og nordøstre hjørner og forberedende arbejder i nordfløjen.

Vigtigere konserveringsarbejder: Et par middelalderlige kirkefigurer, et malet træskrin, et par malede klokkehuse, dele af et lærredstapet, malerier fra søfartsafdelingen.

RIGSARKIVET

Aflleveringer: Foruden de normale løbende aflleveringer fra ministerialkontorerne og fortsatte aflleveringer gennem udenrigsministeriet af konsulatsarkiver har rigsarkivet bl. a. modtaget følgende:

Gennem forsvarsministeriet er fra søværnskommandoen modtaget marinestabens journaler, kopibøger og rapporter 1932–39, fra flådens overkommando korrespondance 1856–1928, ud- og indgåede depecher, situationsmeldinger og dagbog 1914–19, fra søkortarkivet trykte søkort 1902–63, fra orlogsværftet tegninger 1868–1965 og fra lods-direktoratet regnskaber 1912–59.

Skattedepartementet har fortsat aflleveringen af formueopgørelser fra 1945, Statens ligningsdirektorat har aflleveret sager vedrørende den 11. almindelige vurdering 1956 med omvurderinger 1957–59 samt kopier af matrikelkort 1801–1940, Statistisk departement har aflleveret folketællingerne 1950 og 1960, og Det kgl. Assistenshus har aflleveret diverse korrespondance 1820–41.

Gennem justitsministeriet er aflleveret retslægerådets arkiv 1925–33, fra rigsadvokaturen diverse materiale vedrørende P-sager (vedrørende straffelovstilægget) og krigsforbrydersager, fra rigspolitichefen uddrag af situationsmeldin-

ger 1943–44, fra politiets efterretningstjeneste rapporter fra Civilian Interrogation Centre, Alsgades skole, 1945–46, akter fra Fritz Clausen-sagen 1945–47, samt sager til den fra rigsadvokaturen tidligere afleverede krigsforbryderjournal. Endelig er den tidligere aflevering af arkivet for statsadvokaten for særlige anliggender suppleret med kartoteker over danske anholdt af tyske myndigheder 1940–45. Gennem landsarkivet i Odense er modtaget beslaglagte arkivalier fra det tyske konsulat i Odense 1940–45.

Fra Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger er aflleveret diverse journaler, protokoller, kopibøger m. m. 1792–1901. Indenrigsministeriet har aflleveret arkivet fra arbejdsudvalget af 1917 samt diverse mindre udvalgsarkiver. Gennem amtmand K. O. Møller, Hjørring, modtoges akter vedr. udvalget af 22. okt. 1962 om den danske arbejdsanvisnings struktur. Akter vedr. det af arbejdsministeriet 1957 6. nov. nedsatte udvalg til fremme af produktiv beskæftigelse i provinsen.

Gennem landbrugsministeriet er fra statskonsulentembedet i London modtaget en aflevering af arkivalier fra 1932–39. Matrikeldirektoratet har aflleveret en samling minorerede, litograferede matrikelkort, udført 1873–1900, og Direktoratet for statsskovbruget trykte skovkort 1950–65.

Flygtningeadministrationens undervisningsudvalg har aflleveret kartotek over lærerkræfter i de tyske flygtningelejre 1945–48, og gennem kirkeministeriet er modtaget flygtningeadministrationens kirketjenestes arkivalier 1940–65.

Fra undervisningsministeriet er aflleveret journaler og journalsager 1948–55 fra den danske Unesco-nationalkommission og sager vedr. statskonsulenten for ungdomsundervisningen og husholdningsinspektøren.

Kurator ved Københavns universitet har suppleret tidligere afleveringer fra stipendieudvalget med diverse legatansøgninger 1956–61 samt afleveret en kopibog for konstruktions- og reguleringskommissionen under søetaten 1769–80. Retsmedicinsk institut har afleveret sager vedrørende blodtypebestemmelser 1929–47.

Danmarks radio har efter aftale med ministeriet for kulturelle anliggender afleveret gageringsprogrammer o. lign. 1930–61 og licenskontorets journaler og registre m. m. 1938–50.

Ministeriet for Grønland har bl. a. afleveret grønlandske kærnerregnskaber 1952/53 samt vareindkøbsfakturaer fra Den kgl. grønlandske Handel 1956–58.

Privatarkiver: Rigsarkivets samling af privatarkiver har i 1965 haft en betydelig tilvækst, dels ved direkte afleveringer fra private, dels ved afleveringer formidlet af institutioner og selskaber, f. eks. har Institut for dansk Kirkehistorie afleveret eller deponeret en lang række arkiver bl. a. pastor Carl Weltzers papirer. Endvidere kan nævnes højskoleforstander Jørgine Abildgaards arkiv, skoledirektør Alfred Andreasens arkiv, rektor Georg J. Arvins arkiv, minister Erik Bierings arkiv, redaktør Emil Elberlings arkiv og redaktør Tyge Lassens arkiv samt dennes forældre, venstrepolitikerne Marie og Vilhelm Lassens arkiver, overretssagfører Svend Aage Funders papirer vedr. forhandlingerne i forbindelse med den dansk-islandske forbundslov 1918, en del af missionær H. P. Kampps arkiv, sekretær i Tolvmandsforeningerne Karl Madsens arkiv og geheimearkivar C. F. Wegeners arkiv. Desuden er modtaget familien von Späths arkiv, samt tillæg til bl. a. minister Jacob Appels arkiv, de Balslevske familiearkiver, familien Foss' arkiv, Christmas Møllers arkiv, kompo-

nisten Heinrich Nutzorns arkiv, de Manthey-Wagnerske og de Scharlingske arkiver, familien Sehesteds arkiv og endelig er ved køb erhvervet et meget betydeligt tillæg til de Hegermann-Lindencroneske familiearkiver.

Indsamlingen af *materiale til besættelsestidens historie* er fortsat, for en meget væsentlig del i samarbejde med Udgiverselskabet for Danmarks nyeste Historie. Der er bl. a. modtaget beretninger af overlæge, dr. med. Sten Madsen om greve Ludvig Reventlow, en beretning om løjtnant Vagn Tang, kopier af beretninger fra kriminaloverbetjent K. L. Bredsdorff, ingeniør L. A. Duus Hansen og klosterforstander B. Helweg-Larsen, kopier af forretningsfører Knud Geddes korrespondance og beretning fra Horserødlejren 1943 og af akter i direktør Christen Larsens arkiv, United Public Corporation Ltd., London, 1940–45, rektor Aage Bertelsens arkiv vedrørende overførslen af jøder til Sverige 1943, dr. theol., MF, L. P. Fabricius' arkiv, pastor Fritz Lerches materiale vedr. præsternes hjælpearbejde, kontreadmiral Carl Hammerichs papirer vedr. det danske hjælpekorps, universitetslektor i Cambridge Brita Maud Ellen Mortensens papirer, brev materialet til civilingeniør Knud Pedersens bog: Breve fra fængslet, rådsformand Peder Nørgaards arkiv 1940–42, kopier af materiale i Rigsarkivet, Oslo, vedr. Vidkun Quisling 1938–39 samt C. F. Schiøppfes samlinger vedr. danske i Siam. Desuden er gennem Udgiverselskabet for Danmarks nyere Historie afleveret en række privatarkiver og beretninger vedr. Dansk Ungdomssamvirke og De ældres råd.

Privatinstitutioner: Af private institutioners arkivalier er bl. a. modtaget en større aflevering fra Dansk Røde Kors, inklusive hospitalsskibet »Jutlandias« arkiv og arkivet efterladt af Dansk Sund-

hedstjeneste i Sydslesvig, Danske studerendes Fællesråds arkiv 1947–59, forhandlingsprotokollen for Frie danske i Indien 1942–45, journalsager og møde-referater fra Det kgl. danske Selskab til Fædrelandets Historie 1950–59, korrespondance m. m. 1906–61 fra Kgl. dansk Aeroklub, Menighedsforbundet af 1898's arkiv 1898–1952 og Menigheds-konventet af 1891's arkiv 1890–57. De to sidstnævnte dog kun som deposita. Endelig Theologisk Samfunds møde- og medlemsprotokol 1893–1901.

I alt har nettotilvæksten i 1965 været på 1078 hyldemeter.

Publikationer: I serien Foreløbige Arkivregistraturer er i 1965 udkommet en fortegnelse over fotografier fra Auswärtiges Amt, SS-kontorer m. m. i det væsentlige udarbejdet i 1953 af nuværende landsarkivar, dr. Harald Jørgensen, og en oversigt over arkivvæsenets arkiv, indtil 1963, som er udarbejdet af arkivar Johan Jørgensen på grundlag af tidligere registraturer og med bistand af arkivarerne Edit Rasmussen og dr. Vello Helk. Desuden er udsendt en oversigt over det danske arkivvæsenes personale pr. 1. januar 1965 samt som sædvanlig 4 numre af tidsskriftet Nordisk Arkivnyt.

Læsesal m. m.: Der har i det forløbne år været 13.983 besøgende eller omtrent det samme som i 1964. Der har været 44.627 ekspeditioner til læsesalen og 25.549 ekspeditioner til ministerierne. Til benyttelse på andre institutioners læsesal har været udlånt 1.313 stk. arkivalier.

Konserverings- og kopieringsafdelingen: Der er konserveret 92 pergamenter, 414 segl, 7.352 enkeltstykker og 368 bind. Desuden har man fremstillet 51 gipsafstøbninger af segl. Det fotografiske atelier har foretaget 121.297 optagelser og 1.284 forstørrelser, desuden er der taget 62.854 xerox-kopier.

Udstillinger: I november-december afholdt rigsarkivet en udstilling i anledning af 300-året for kongeloven. Den permanente udstilling i Harsdorffbygningen har i 1965 haft 1002 besøgende.

Foredrag: I februar-april holdtes som i 1964 en foredragsrække med 4 foredrag, denne gang om begivenhederne omkring 9. april 1940.

Danica- og sikkerhedsfotografering: Arbejdet med fotografering af Danica i udenlandske arkiver fortsættes. I det forløbne år har landsarkivar, dr. Harald Jørgensen udtaget arkivalier til fotografering i Wien i Haupt-, Hof- und Staatsarchiv i første række diplomatiske indberetninger fra Danmark, og i krigsarkivet, hvor materiale vedr. krigen 1864 blev gennemgået. Overarkivar, dr. Henry Bruun har gennemgået dele af det franske udenrigsministeriums arkiv, nemlig afdelingen Correspondance Diplomatique fra det 17. århundrede, og overarkivar Aa. Rasch har i statsarkivet i Marburg, der rummer arkiverne fra det tidligere landgrevskab Hessen, undersøgt landgrevernes udenrigske korrespondance. I november-december har arkivarerne Knud Rasmussen og Sigurd Rambusch opholdt sig i Moskva og påbegyndt en gennemgang af de russiske statsarkiver med henblik på fotografering af Danica.

Rigsarkivets sikkerhedsfotografering er fortsat og udvidet i 1965, efter at der ved en større 3-årig bevilling er skabt mulighed for øget aktivitet ved anskaffelse af fotografisk udstyr og ansættelse af den fornødne medhjælp. Arbejdet ledes som tidligere af overarkivar, dr. Henry Bruun.

ERHVERVSARKIVET, STATENS
ERHVERVSHISTORISKE ARKIV

Afleveringerne androg 10.015 bind og pakker mod 7.067 i forrige år. Der er modtaget følgende arkiver:

Organisationsarkiver: Akademiet for de tekniske Videnskaber 1947–65 (videreaflevering); Centralforeningen af »Tolvmandsforeninger« og større Landbrugere i Danmark, København, 1927–54 (videreaflevering); Christiansbjerg Grundejerforening, Århus, 1894–1965; Dansk Speditørforening, København, 1946–48 (småsager); Forenede Danske Motorejere, København, 1910–60; Foreningen af Arbejdsgivere ved Århus Havn, 1903–65 (småsager); Industrirådet, København, 1920–50 (videreaflevering); Prokuratorforeningen, København, 1832–1933; Provinsmæglerforeningen for Danmark, 1938–60 (småsager); De samvirkende danske Husmandsforeninger, 1937–63 (videreaflevering); Skibsagentforeningen, København, 1945–51 (småsager); Århus Handelsstandsforening, 1926–60 (videreaflevering).

Industriarkiver: Christianshavns Eddikebryggeri, København; A/S De danske Sæbefabriker, København, 1906–34 (småsager); Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik A/S, 1889–1963 (videreaflevering); Bryggeriet »Stjernen« A/S, København, 1902–60; maskinfabrikken A/S Titan, København.

Handelsarkiver: Manufakturgrossistfirmaet M. E. Grøn & Søn A/S, København, 1852–1938; manufakturfirmaet Manufakturunion, v/Hans Holm & Wenø, Ålborg, 1880–1962; kulimportør N. Ø. Kampmann, Århus, 1902–14 (småsager); smøreksporfirmaet T. & S. Plum, København, 1866–1944 (småsager); købmand H. J. Alfred Schmidt, Kolding, 1876–1934; kolonialgrossistfirmaet A/S Sthyr & Kjær, København, 1866–1957; købmandsfirmat J. P. Suhr & Søn, København, 1874 (videreaflevering, småsager); kolonial en grossfirmaet Adolph Trier & Goldschmidt A/S, København, 1925–55; isenkræmmer Edvard Vermehren,

København, 1870 (småsager); A/S Vesterbros Trælasthandel, Århus, 1942–60 (videreaflevering).

Andre: Almindeligt Dansk Vare- og Industrielotteri, København, 1833–1937; Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, København, 1872–1963; skibskaptajn F. Bahr, København, 1871 (småsager); skibsmægler Rasmus Christensen, Århus, 1908–65; malersvend H. P. Henriksen, Århus, 1829–1935; Kreditforeningen af jyske Landejendomsbesiddere, Viborg, 1940–51 (videreaflevering); landsretssagfører, dr. jur. Axel H. Pedersen, København, 1925–62; speditørfirmaet J. P. Petersen, Århus, 1884–1952; tømmermester Rasmus H. Rasmussen, Tulstrup, 1903–38; Hotel »Ritz«, Århus, 1944–46 (småsager); havearkitekt Johannes Tholle, København, 1936–63 (videreaflevering); dampskibsselskabet A/S »Turisten«, Århus, 1898–1942; Østifternes Brandforsikring, København, 1888–1954 (videreaflevering); A/S Århus-Bugtens Dampskibsselskab, Århus, 1874–1936 (videreaflevering); retsbehandlede arkiver fra Frederikssund byfogedembede, Hof- og Stadsretten i København, skifteretterne i Middelfart og Odense.

Der er udført ordningsarbejde i arkiverne fra Almindeligt Dansk Vare- og Industrielotteri, København, Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger, København, Andelsudvalget, København, Centralforeningen af »Tolvmandsforeninger« og større Landbrugere i Danmark, Christianshavns Eddikebryggeri, København, Cikorietørreriet »Dannebrog«, Kolding, A/S De danske Sæbefabriker, København, Ferritslev Savværk, Ferritslev, Forenede Danske Motorejere, Fyens Disconto Kasse A/S, Odense, manufakturfirmaet M. E. Grøn & Søn, København, postkortforlaget P. Hansen, Vamdrup, sagfører Hans Chr.

Dahl Hardt, Kolding, malersvend H. P. Henriksen, Århus, C. U. Hess' fabrikker A/S, Vejle Manufakturunion v/Hans Holm & Wenø, Ålborg, A/S Houce, Kemisk Fabrik, Vejle, Industriforeningen, København, Industrirådet, København, manufakturfirmaet Gustav Krüger & Co., Odense, I/S Marienlund Hovedgård, Odense, garverfirmaet Emil Messerschmidt & Sønner, København, blikkenslagerfirmaet Hans Pers & Søn, København, speditionsfirmaet J. P. Petersen, Århus, Plums Handels-Aktieselskab, Assens, købmandsfirmatet N. M. & F. Plum, Assens, tobaksfabrikant Alexander Rasmussen, København, Ringsted Jernstøberi- og Maskinfabrik, De samvirkende danske Husmandsforeninger, København, købmand H. J. Alfred Schmidt, Kolding, udtørringsselskabet A/S Sjørring Sø, Sjørring, kolonialfirmaet A/S Sthyr & Kjær, København, Bryggeriet »Stjernen« A/S, København, Sydjysk Trikotage- og konfektionsfabrik, Kolding, Tekstilfabrikantforeningen, København, A/S Titan, København, kolonial en grosfirmaet Adolph Trier & Goldschmidt, København, Dampskibsselskabet A/S »Turisten«, Århus, Østifternes Brandforsikring, København, A/S Århus-Bugtens Dampskibsselskab, Århus, retsbehandlede arkiver fra Frederikssunds byfogedembede, Hof- og Stadsretten i København, skifteretten i Kolding, Middelfart og Odense.

Fortsat er den løbende registrering af dagspressens artikler om erhvervslivets mænd, undersøgelsen over dansk-engelsk samhandel 1660–1960, der nu er tilendebragt, og udarbejdelsen af det sammenfattende register over brevmodtagere til D. B. Adlers og Moses & Søn G. Melchior's kopibøger. Under udarbejdelse er endvidere et person- og stedregister til Landhusholdningsselskabets journaler.

Håndbibliotekets tilvækst udgjorde ca. 3.000 bind, hvoraf en væsentlig del vedrører udenlandsk økonomisk historie.

Erhvervshistorisk årbogs 16. bind, hvis indhold bliver ovennævnte undersøgelse over dansk-engelsk samhandel 1660–1960, er blevet forsinket, men står nu foran sin snarlige udgivelse. I anledning af Århus Handelsstandsforenings Handelsskoles 100 års jubilæum udarbejdede arkivet et jubilæumsskrift, Aarhus Handelsstandsforenings Handelsskole 1865–1965, 85 sider, illustreret.

Indrettelsen af et underjordisk magasin på ca. 6.000 hyldemeter ventes påbegyndt senest i 1967.

LANDSARKIVET FOR SJÆLLAND M. M.

Landsarkivets virksomhed har også i 1965 været stærkt præget af det igangværende nybyggeri. Det er trods de store flytninger af arkivalier (ca. 14.000 hyldemeter), som har fundet sted i sidste fjerdedel af året fra fjernmagasinerne til den nye magasinbygning, lykkedes at opretholde de to interimistiske læsesale i henholdsvis Harsdorffbygningen i rigsarkivet og barakbygningen på Jagtvej. Antallet af besøgende på de to læsesale var i 1965 6.098, og der blev foretaget 29.331 ekspeditioner.

På grund af den ekstraordinære situation i byggeperioden har landsarkivet kun kunnet modtage få afleveringer udover de fast løbende. Samtlige afleveringer udgjorde 70 hyldemeter.

Der er i årets løb arbejdet videre med registreringen af kommissionsdomstolens og de kgl. bygningsinspektors arkiver. Registreringen af retsbetjentarkiverne er afsluttet for Bornholms vedkommende og påbegyndt for Københavns amt. I anledning af arbejdet med manuskript til en guide over landsarkivets samlinger er foretaget en delvis omregistrering af manuskriptsamlingen, den

topografiske samling og personalia-samlingen.

Der er udarbejdet registre til Københavns rytterdistrikts birks skøde- og panteprotokoller 1711–71, Københavns bytings obligationsprotokoller for fast ejendom 1735–38 og Københavns bytings skiftekommissions forseglingsprotokoller 1711–71.

Landsarkivet har udsendt 3 nye bind foreløbige arkivregistraturer: Lægdsruller ca. 1830–1930, afleveret af 1. og 2. udskrivningskreds, Bornholmske retsbetjentarkiver indtil 1919 og Registratur over ældre fængselsarkiver fra København og Møn.

LANDSARKIVET FOR FYN

Benyttelse: 1965: 2493 besøgende (i 1964: 2460 besøgende), der på læsesalen har benyttet 11.529 bind og pakker (i 1964: 12.659 bind og pakker).

Afleveringer: Af ordinære afleveringer mærkes: Samtlige præster har nu afleveret kontraminsterialbøgerne efter de gældende regler. På en enkelt præst nær er også andre embedssager afleveret. Rudkøbing dommer: Skifteprotokoller til 1918. Svendborg købstads dommer: Skifteprotokoller til 1914.

Gaver: Rudkøbing byhistoriske arkiv: Rudkøbing brandforsikringsprotokoller 1801–20. Redaktør Laur. Nielsen, Frederiksberg: »Arto«. Div. årgange. Willemoesgårdens Mindestuer, Assens: Brylle fattigkommissionsprotokol 1803–17. Advokat O. E. Jensen, Odense: Forhandlingsprotokoller vedr. Odense understøttelsesforening 1886–1914. Fru Ellen Seesten, Odense: Af-døde arkivar Seestens segl- og autograf-samling. Fru L. M. Delcomyn, København: 6 breve fra læge J. H. A. Nees til hans hustru 1848.

Depositum: Langelands præstekon-

vent: Konventsprotokoller 1834–1906.

Ordnings- og registreringsarbejder: De fleste indkomne arkivalier er indordnet. – Der er udskrevet sedler til alfabetiske registre til en række kirkebøger. På læsesalen står nu renskrevne registre over viede og døde i alle købstæder og Marstal samt en lang række landsogne. Arbejdet fortsættes. – Registrering af arkivalier fra før 1559 er fortsat.

Kassationer: I amts-, retsbetjent- og præstearkiver m. m. er kasseret 203 bind og 1220 pakker, i alt 115 hylde-meter.

Forskelligt: Besidderen af Hverringe, der i 1964 deponerede en lang række godsarkivalier i Landsarkivet, har fastsat, at godsarkivet skal tilfalde Landsarkivet som ejendom, hvis godserne Hverringe og Juelsberg skulle gå ud af slægtseje.

LANDSARKIVET FOR NØRREJYLLAND

Landsarkivet har i 1965 haft et besøg på 6734 (1964: 6160), og der er på læsesalen benyttet 48.826 bind og pakker (1964: 46.230) og 925 film. Der er afleveret 11.128 bind og pakker, hvoraf 349 er gaver. I løbet af året er de store afleveringer fra amtmænd, politimestre og dommere i det væsentlige blevet afsluttet, så Landsarkivet nu opbevarer disse arkiver til ca. 1930, og amtstuenes arkiver til ca. 1950 er blevet hjemkaldt. Desuden er der grund til at gøre opmærksom på følgende afleveringer: Herning og Skjern branddirektors arkiver 1860 ff., Diverse fra Ribe amts lægeforening (overlæge S. A. Hansen, Esbjerg), Diverse fra Skanderborg amts rekylkorps (Erik Meyer, Vanløse), Papirer fra frk. Olga v. Sponecks bo (ors. Chr. Ørum, Viborg), Materiale vedr. Galster-sagen 1955–58 (Irs. N.

C. Skouvig, Holstebro), Århus Vor Frue Klosters arkiv 1697–1913, Peter Seve-rinsen: Samlinger til Tim og Madum sognes historie m. m. (Henning Paulsen, Viborg), Supplement til Tjele godsarkiv, Tyrrestrup godsarkiv (frk. I. Horn, Tyrrestrup), Papirer fra Røhr Lauritzens bo m. m. (provisor Axel Ansø, Kjellerup) og arkivalier vedr. Højskolehjemmet i Hobro (Hobro og Omegns Landbofor-ening).

En del af de afleverede amtstuearki-ver er blevet registreret, en ny kirke-bogsregistratur på kartotekkort er under udarbejdelse, revisionen af Viborg bi-spæarkiv og godsarkiverne er fortsat, Clausholm og Tyrrestrup godsarkiver er registreret, indordningen af samlingen Personalia i privatarkiver og forskellige arkiver er afsluttet og diverse privatarkiver, bl. a. J. G. Hödrichs, Anton Frantz Justs, Jens Niensens, Michael Hansen Tørsleffs og en del af landin-spektør Ludvig Wesenbergs arkiv er ble-vet registreret. Arbejdet med en stenci-leret udgave af regester til Viborg lands-tings dombøger 1616 er afsluttet, og ud-arbejdelsen af regester til dommene 1617 er påbegyndt. Endelig er der ud-arbejdet en vejledning for læsesalsbesø-gende.

Landsarkivets permanente udstilling har fra januar til september været taget ned på grund af ombygning, og der har i denne periode med få undtagelser væ-ret lukket for rundvisninger. Fra okto-ber oprettedes en ordning, som mulig-gør besøg uden for den normale tjene-stetid, idet der bl. a. er fastsat honora-rer, som skal udredes af de besøgende, for personalets bistand ved aftenarran-gementer o. l. I alt har 627 personer i årets løb fået forevist arkivet og/eller udstillingen. I dagene 10.–19. novem-ber afholdtes et arkivkursus på Landsarkivet for 17 historiestuderende fra År-hus universitet.

LANDSARKIVET FOR DE SØNDERIYSKE LANDSDELE

Landsarkivet har i 1965 haft et besøg på 2188 (1964: 2274); antallet af frem-tagne sager var 21.479 (1964: 18.960). Udlån til andre arkiver og centralbiblio-teker var 465 (1964: 324); indlån fra andre arkiver 157 (1964: 178).

Af pladshensyn har landsarkivet ikke kunnet modtage større afleveringer. En undtagelse er dog gjort med Sønderjysk Hypoteklånefonds arkiv (75 m); derud-over er fra embeder i hovedsagen kun modtaget de sædvanlige personregistre, skødegenparter og kontraminiesteralbø-ger. I alt beløber afleveringerne for ad-ministrationen sig til 99,8 m.

Fra private er i alt som gaver og de-posita modtaget 7,07 m, hvoraf særlig må nævnes: fru baneingeniør Gerda Boesen, Holte: Breve til M. Mørk-Han-sen, fru Inger Dons: Dele af købmand i Nr. Hostrup Hans Jessens privatarkiv, fru Else Florander, tidl. Tønder: Dele af hendes og hendes ægtefælles amts-kontorchef Viggo Floranders privatar-kiv, overlæge Kai Hammer, Åbenrå: Branderup sogns fattigregnskabsbog 1785–1857, fhv. gårdejer Johs. Han-sen, Kollund: Forhandlingsprotokol for Kruså andelsmejeri 1929–49, Jep Holdt, Nørby: Nørby kommunes ty-endeprotokol 1872–1895, Redaktør Morten Kamphövener: Landsforenin-gen for Flensborg og omegns regnskabs-bog og medlemsprotokol 1865–1948 og 1890–1914, gårdejer Niels Lund, V. Gammelby: Det blandede distrikts mergelselskabs arkiv, Midtsønderjyllands elektricitetsforsynings arkiv, fhv. amts-skolekonsulent H. Novrup, Sønderborg: sager vedr. mindretallets skolevæsen og museumsinspektør Peter Seeberg, Vi-borg: afd. lærer Chr. Petersen Seebergs notater vedr. Skrydstrup sogn.

En del af afleveringerne er ordnet og

registreret. Ordningsarbejderne i Tønder og Haderslev amtsarkiv er fortsat og maskinskrivning af registraturerne over præstearkiverne påbegyndt. På grund af de fortvivlede pladsforhold er 9 fag nødreoler til håndbiblioteksbøger anbragt i reolgangene foran vinduerne, og ca. 400 m arkivalier fra perioden 1864–1920 er deponeret på landsarkivet i Viborg. Selvom de deponerede arkivalier er ting, der sjældent bruges, er det indlysende, at ordningen kan være generende i påkommende tilfælde. Det var imidlertid helt nødvendigt at skaffe plads til presserende afleveringer. Arbejdet med planlægning af en ny arkivbygning er blevet fortsat.

I vinteren 1965/66 har der været afholdt kursus i personalhistorisk arbejde. Der har i årets løb været ialt 5 besøg med påfølgende omvisning af i alt 112 gæster nemlig: Aftenhøjskolehold fra Kolding, Slægtshistorisk Forening fra Århus, lærerstuderende med historisk liniefag fra Kolding seminarium, nysproglige gymnasiaster fra Tønder, og Sydslesvigske Lærerkursus.

KØBENHAVNS STADSARKIV

I 1965 havde stadsarkivets fonds en tilgang på 288 bd. og 2688 pkr. arkivalier. Den københavnhistoriske avisudklipsamling forøgedes med 1475 udklip, og registret til samlingens gruppe »personalia« fortsattes. En kassationstilladelse vedrørende ældre regnskabsbilag var medvirkende til, at der kasseredes i alt 74,5 tons arkivalier.

Registreringen af baron Adellers seglsamling afsluttedes. Et personregister til de ældste københavnske langsprotokoller er fremdeles under udarbejdelse. Opfostringshusets arkiv er under omordning. Et kartotek over borgmestre og rådmænd 1368 ff påbegyndtes.

Udlån af arkivalier til brug uden for arkivet androg i alt 7005 stk.. 1259 be-

søgende (herunder telefoniske henvendelser) foranledigede fremtagning af 8647 stk. arkivalier. Til besvarelse af 38 skriftlige forespørgsler benyttedes 845 stk. arkivalier. Stadsarkivets fotografiske atelier udførte 6822 stk. forskellige optagelser og leverede 6708 forstørrelser m. v.

Under redaktion af stadsarkivaren udsendtes Historiske Meddelelser om København årbog 1965.

FREDERIKSBERG STADSARKIV

I kalenderåret 1965 har der fra Stadsarkivet været foretaget 2.053 udlån, medens antallet af øvrige ekspeditioner (herunder afgivelse af oplysninger til offentlige myndigheder, undersøgelser o. lign.) har været 3.787. Tilgangen af arkivalier (enkelt-sager, bind og pakker) var 25.053, medens antallet af besøgende var 1.563. Arkivet omfatter nu ca. 4.100 løbende meter. Der kasseredes i årets løb ca. 22 tons arkivalier efter de med den kommunale forvaltning aftalte retningslinier.

HELSINGØR BYHISTORISKE ARKIV

Helsingør Byhistoriske Arkiv har i kalenderåret 1965 haft adskillige forespørgsler. Takket være det righoldige og registrerede materiale, som arkivet gennem sit 17 årige bestående har samlet, er det lykkedes at besvare så godt som alle henvendelser. I årets løb er vor personalhistoriske billedsamling betydeligt forøget, bl. a. har vi fra en slægtning af en forlængst afdød kendt læge i Helsingør, modtaget et album med cirka 200 fotos af lægens patienter, alle navngivet.

Endvidere har vi, med vort righoldige arkivmateriale om byens kirker og klostre, været »Danmarks Kirker« behjælpelig med det værk der er under udarbejdelse og hvoraf et bind om

Domkirken er udkommet. Meget er der skrevet om Helsingørs glørværdige historie, men om livet som det blev levet i de gamle stuer, og om menneskene der levede der, mangler endnu enkeltheder. Derfor søger vi på alle måder at gøre byens borgere interesserede i at der skal vises skånsomhed og forståelse ved oprydninger. En mindre samling ældre billeder vises med mellemrum i byens bibliotek.

KØGE BYHISTORISKE ARKIV

Det kan fastslås, at den appel, byarkivet i tidligere beretninger har rettet til byens borgere om at betænke arkivet med gamle arkivalier og gamle fotografier, i høj grad har virket efter sin hensigt.

Vi har udvidet byarkivets officielle »kontortid« på fredage fra 14.30–16.00 til også at gælde samtlige hverdage – lørdag undtagen – i tiden fra 10.00–11.30, hvor vi som regel er til stede.

Vi er gået over til systematisk en gang hvert fjerdingår at efterlyse personer i de to stedlige dagblade – personer, som vi nok har i vort kartotek, men med for mangelfulde oplysninger. Forståelsen for vort arbejde viser sig derved, at begge dagblade forsyner os med fotos fra deres daglige arbejde.

I årets løb har byarkivet fra 119 privatpersoner og institutioner modtaget 592 fotos samt 116 protokoller, pakker og andre arkivalier, et antal, der stort set svarer til, hvad der indgik i 1964.

Ud over de besøg, som vi aflægger navnlig hos den lidt ældre generation, som er nogenlunde let at træffe, må vi supplere vore efterforskninger ad skriftlig vej. Her er der desværre grund til at fremkomme med et lille hjertesuk, idet kun 20–25 pct. af henvendelserne bliver besvaret.

»Landsudvalget for indsamling af gamle fotografier« har pr. 12. marts 1966 sat en kampagne igang under devisen: Gem gamle fotos – de fortæller historie. Den kampagne venter vi os meget af, og vi har udsendt landsudvalgets brochure til offentlige kontorer og virksomheder.

Biblioteket, hvor byarkivet har til huse, har arrangeret en meget fortællende og smuk udstilling af et udvalg af vore gamle billeder i bibliotekets vestibule.

SØLLERØD KOMMUNEbibliOTEKER

Søllerød Kommunebibliotekers lokalhistoriske samling har i 1965 erhvervet flere amatørsmalfilm bl. a. en farvefilm (16 mm) »Fra Lyngby-Nærum jernbane« optaget af assistent Poul Larsen bearbejdet af filmfotograf Poul Dupont med indtalt tekst af banens direktør Hans Grundsøe. I forbindelse med en omfattende udstilling på biblioteket af billeder fra Lyngby-Nærum-Vedbækbanen fra åbningen i 1900 til i dag samt af litteratur om emnet, spillede filmen i 14 dage 2 til 3 gange daglig og blev set af ca. 700 personer, selve udstillingen af betydeligt flere. Der blev af interesserede afleveret et par hundrede gamle postkort og andre billeder fra Søllerød Kommune til den lokalhistoriske samling, der nu tæller 4000 billeder.

Af maleren Arne Jørgensen er indkøbt 150 portrættegninger udført på avispapir af Søllerødfolk tegnet rundt om på kroerne i kommunen gennem de sidste 15 år.

I øvrigt har man arbejdet med smalfilmsoptagelser fra kommunen, samt med båndoptagelser af Søllerødborgeres beretninger.

Den lokalhistoriske samling af litteratur tæller 825 bind. Arbejdet med bib.

liografien over litteratur om Søllerød kommune ved lektor, bibliotekar J. B. Friis-Hansen nærmer sig sin afslutning. Bibliografien forventes udsendt i det kommende år.

KALUNDBORG BY- OG EGNSHISTORISKE ARKIV

Arkivet har i 1965 modtaget stof i stigende mængde. Fra adj. Trolle Bagger er modtaget fotos og situationsplaner over skanser omkring Kalundborg fra 1807-14 og fra civiling. Tholl, Kalb. Olieraffinaderi, papirer fra besættelsestiden, heri brevveksling med frihedsrådet. Disse har bl. a. været udstillet i arkivets montre i byens centrum.

Mange forespørgsler ang. slægtsforskning fra såvel sydlige udland som indland er blevet besvaret og har resulteret i slægtsbøger og -stamtavler samt kopier af gamle fotos som gaver. Også topografiske spørgsmål er besvaret fyldestgørende, bl. a. på grundlag af »Jul i Kalundborg og omegn«, der er registreret af frk. Rosenstand og fru Myrhøj i sine 27 årgange. Frk. Rosenstand har i år afsluttet sin registrering af Henrik Larsens efterladte notater på i alt 54 læg à ca. 30 håndskrevne sider på ca. 2000 kort. Og hr. Myrhøj har afsluttet sin afskrivning af Kalundborg bys gamle brandtaksationer, hvilket arkivet er dem megen tak skyldig for.

Kalundborg Biblioteksforening er – ved bibliotekets overgang til kommunal eje – blevet omdannet til Kalundborg biblioteks- og arkivforening og yder som sådan 1000 kr. årlig til arkivet, for hvilket den nu er støtteforening. En del af arkivet er flyttet ind i biblioteket.

NÆSTVED BY- OG EGNSHISTORISKE ARKIV

Det forløbne år har været præget af stor aktivitet. Arkivets 12 medhjælpere

har været travlt beskæftiget med indsamling, registrering og arkivering af en meget lang række sager, hvoraf kan nævnes: Næstved Asyl 1836-88, Næstved Understøttelsesforening 1866-1920 (11 bd.), en fin samling arkivalier vedr. Præstø amts Sygehus 1817-69, hvori også rummes en del akter vedr. Tvangsarbejdsanstalten for Næstved og Omegn, skudsmålsbøger (74 stk.), en samling borgerskabsbreve, stadsingeniørens arkiv 1915-ca.1954, arkivalier fra 24 foreninger, Rislev Andelsmejeri (76 bd.), forskellige sager vedr. Hindholm Folkehøjskole.

Arkivet er godkendt som berettiget til at modtage skattefri gaver og har i tilskud modtaget 2530 kr. fra 12 kommuner og 2050 kr. fra pengeinstitutter og erhvervsvirksomheder.

Man har taget initiativet til forhandlinger med nabo-arkiverne i Ringsted, Haslev og Fakse, og man har i fællesskab delt oplandet imellem sig, således at alle mellemliggende områder har arkiv-dækning.

Arkivet har udsendt en trykt folder og har med byrådets godkendelse antaget et bomærke, der minder om Næstveds byvåben, men som er gengivet efter en udgave af byens segl, der er ældre end forlægget for byens våben.

FAXE HERREDS LOKALHISTORISKE ARKIV

Faxe Herreds Lokalhistoriske Arkiv stiftedes i marts 1965 af Museums- og Kunstforeningens museumsudvalg, som indtil videre er ansvarlig for arkivets drift.

Efter aftale med de tilgrænsende lokalhistoriske arkiver har arkivet Faxe herred som arbejdsområde.

Der er til samtlige husstande i området udsendt en informationspjece, som havde til formål at oplyse egnens beboere om arkivets etablering, dets mål og virke, og tilgangen af arkivalier.

navnlig billeder, har i det forløbne første arbejdsår været god.

5 af herredets 9 sognekommuner har ydet økonomisk støtte til arkivets etablering. Arkivet har indtil videre lokale på Hylleholt skole i Faxe Ladeplads.

LOLLANDS ARKIV

Blandt de vigtigste erhvervelser i året 1965/1966 er hele lageret af negativer fra et kendt, men nu nedlagt fotografisk atelier, hvis lokalhistoriske værdi ligger især i dets mange optagelser af egne. gader og bygninger fra hele Lolland, foretaget i første halvdel af dette århundrede.

Arkivet har ladet optage enkelte begivenheder på farvefilm, således en ringridning i Danmark.

Den af arkivet udgivne bog, Georg Wiingaards Dem fra Lolland, sidste samling, der var trykt i 1500 eksemplarer, er udsolgt.

Gaver til arkivet er fradragsberettigede.

WILLEMOESGAARDENS MINDESTUER, ASSENS

Arkivet: Fra brandvæsenet er modtaget arkivalier fra 1880'erne, budgetter, inventarlistor m. v. – Kommunen har deponeret modstandsstyrkernes arkiv. Det er mest kvitteringer for benzinudlevering og i alt præget af det særlige kontors oprettelse efter 5. maj og dette kontors virke m. h. t. dets forretningsgang. Fra Nationalmuseet II afd. modtaget beskrivelse af udgravningen ved Toftevej septbr. 1964. Der er tegninger opmålinger og fotografier der viser profil af voldgrav og vold (Chr. IV 1628).

17/3–6/4 d. å. afholdtes separatudstilling på biblioteket af gamle fotografier i alt 150. Emnerne var bl. a.: Trafik, skibsfart & kongebesøg, kommunalt virke m. m. Der var stort besøg – *Kommunesammenlægningen*. Assens by blev

sammenlagt med 8 landsogne. Her blev alle de sidste sognerådsmøder og det sidste byrådsmøde samt det første møde i kommunalbestyrelsen smalfilmet og optaget på bånd. En samtale med fhv. borgmester C. H. Petersen er optaget på bånd. – En 16 mm film fra Assens i årene 1933/40 er kopieret.

MIDDELFART BY- OG EGNSHISTORISKE ARKIV

Arkivet kan glæde sig ved en stærkt voksende interesse blandt byens og egnens befolkning, der viser god vilje til at aflevere materiale, der fordums måske tankeløst blev tilintetgjort. Afleveringerne er i støt stigning. I 1965/66 er der således registreret 122 arkivlæg mod 105 året før. I arkivets boks står der i dag 1757 læg med i alt 2212 akter, helt bortset fra scrapbøgerne. Alt er omhyggeligt katalogiseret på kort under hensyntagen til enhver tænkelig opslagsmulighed. Vi skylder Landsarkivet for Fyn stor tak for affotografering af et der udarbejdet register over viede og døde fra 1709–1891.

Billedsamlingen er i 1965/66 forøget med 231 alm. billeder og 128 portrætter, altså i alt 369 billeder, og vort billedkartotek indeholder i dag 2504 billeder og portrætter.

FAABORG BYHISTORISKE ARKIV

Det har knebet med at få plads til vore arkivalier, hvad der nu er rådet bod på, idet vi har anskaffet 100 nye kassetter.

I det forløbne år har vi modtaget 2145 enheder, deraf 1551 fot. negativer. Fra forfatteren, dr. phil. Georg Rønbergs arvinger har vi modtaget en stor samling manuskripter til hans bøger, samt en del korrespondance.

Med hjemstavnmuseet »Den gamle Gaard« har vi haft et godt samarbejde,

der har medført udveksling af materiale. Også en del af byens foreninger har betænkt os med afleveringer i form af forhandlingsprotokoller og regnskabsbøger.

Arkivet har været besøgt af 327 personer, deraf en del udlændinge.

RUDKØBING BYHISTORISKE ARKIV

Arkivet har i det forløbne år arbejdet videre på den sædvanlige linie med registrering af aviser, undersøgelser på Landsarkiv og Rigsarkiv, indsamling af lokalt materiale, gaver fra private o. s. v.

Arkivet har forøget sin samling af mikrofilm, så det nu er i stand til at besvare de fleste af de forespørgsler, som i stor udstrækning rettes til arkivet angående personers og ejendommers slægtsforhold og historie, og arkivet betragter disse film som et uundværligt hjælpemiddel til at opfylde sin opgave og til at popularisere arkivets virksomhed.

Arkivet har desuden modtaget som gave en båndoptager, og det har optaget adskillige lydbånd af ældre personer, særligt hvis disse har tilhørt erhverv, som nu er mere eller mindre uddøde.

Arkivet har også fra fotograf Harald Knudsens arvinger som gave modtaget hans efterladte pladearkiv på 55.000 negativer med tilhørende protokoller omfattende årene 1907-64. Han var i disse år byens og øens største fotograf, og samlingen er uvurderlig.

LOKALHISTORISK SAMLING, HJØRRING

Samlingen har i kalenderåret 1965 modtaget 24 skoleprotokoller og embedsbøger, 10 protokoller samt diverse arkivalier vedrørende Hjørring Brandvæsen fra stadsingeniørens kontor, 40 dokumenter, breve og skudsmålsbøger. Samtidig er der i det forløbne år regi-

streret ca. 25 årgange af Vendsyssel Tidende.

Billedarkivet, som nu bliver gennemregistreret, har modtaget 450 fotografier og postkort, blandt disse en stor samling Hjørringbilleder fra glarmester G. Spindler, Hjørring og 25 billeder af Hjørring byorkester fra kgl. kapelmusikus Knud Hovalt.

Lokalhistorisk Samling har i årets løb været besøgt af 65 lokalhistorisk interesserede og 45 skoleklasser. Desuden har arkivet behandlet 24 skriftlige henvendelser.

SÆBY HISTORISKE ARKIV

Arkivet har i 1965 fortsat sit indsamlingsarbejde af fotografier, dokumenter, protokoller og andet lokalhistorisk materiale. En del bøger og småskrifter med egnsbetonet indhold er skænket til arkivet, og arbejdet med registrering af gamle avisårgange samt ordning af avisudklipssamlingen er blevet videreført. Arkivet er i det forløbne år flyttet fra Frederikshavnsvej til Skolegade, hvor Sæby kommune i den tidligere biblioteksbygning har ladet indrette lyse og rummelige lokaler til arkivsamlingen.

FREDERIKSHAVN BYHISTORISKE ARKIV

Byarkivet har i kalenderåret 1965 fortsat og viderebygget arbejdet med indsamling af fotos af byens borgere samt fotos fra Frederikshavn af topografisk værdi. Da Frederikshavn er en by i rivende udvikling foregår til stadighed fotograferinger af gadepartier, huse, pladser etc. der som følge af udviklingen forandres eller helt forsvinder. Der er her indgået et samarbejde med stadsingeniørkontoret, så arkivet i god tid får meddelelse om forandringer i gadebilledet. Der er ligeledes i årets løb indkommet store mængder arkivalier, hvoraf især kan nævnes materiale og fo-

tos fra det frederikshavnske skolevæsen omkring århundredskiftet.

VIBORG BYHISTORISKE ARKIV

Arkivet har fortsat rækken af sine publikationer med:

1. Soldat i Viborg 1865–1965, 120 s. ill., red. af overbibliotekar Aage Bonde.
2. 2. udg. af Johan Hvidtfeldt: Gennem Blichers land til bispesæden Viborg, 80 s. ill.

Arkivet har gennemgået fotograf Zachos pladearkiv fra årene 1900–1950 og udtaget de plader, der har blivende interesse.

Endvidere har der i samarbejde med A.O.F. været etableret en række samtalemøder for ældre Viborg-borgere med det formål at indsamle erindringer om det gamle Viborg.

ÅRHUS KOMMUNES LOKALHISTORISKE SAMLING

Leveringen af fotokopier fra Rigsarkivet af Århus domsogns kirkebog er blevet fortsat, så bibliotekets eksemplar nu i det væsentlige omfatter tiden 1691–1813.

Billedsamlingen er vokset ved gaver og køb, så den nu omfatter 18.401 topografiske billeder og 4.964 portrætter, ordnet og opstillet i stålskabe. Af gaver til samlingen kan følgende fremhæves: Fru Ulla Hammerich har skænket en samling værdifulde portrætter, gruppebilleder og interiører med tilknytning til gamle Århusslægter som Gjeding, Hammerich, Langballe, Liisberg, Lottrup og Mørk. Fru Adda Svendsen, Bethaniahjemmet, har skænket en samling fotografier, mest landskabsbilleder, optaget af hendes mand, den ansete amatørfotograf, overlærer ved Samsøgades Skole, Thorkil Svendsen, (1886–1951). Efter billedhuggeren Elias Ølsgaards død er

hans efterladte samling af fotografier overdraget til biblioteket. Det drejer sig mest om gengivelser af kunstnerens talrige monumenter, andre skulpturer og udsmykningsarbejder i Århus og andre jyske byer.

I marts afholdtes i rådhusshallen udstillingen »Århus under besættelsen«, arrangeret af Århus Byhistoriske Udvalg. Lokalhistorisk Samling bidrog til udstillingen med et større udvalg af billeder, og samtidig udstilledes yderligere materiale om besættelsestiden i bibliotekets egne monter. I samme anledning har biblioteket som gave modtaget flere små samlinger af amatørfotografier fra årene 1940–1945 og lånt adskilligt flere til affotografering.

I sognegården »Kirstinesminde« i Lisbjerg er indrettet et egnsarkiv for Skejby og Lisbjerg. Fhv. gårdejer Rasmus Bendixen har påtaget sig indsamlingsarbejdet og har tilvejebragt en anseelig mængde billeder og dokumenter til belysning af indlemmelsesområdet historie. Arkivet sorterer under Lokalhistorisk Samling, der foretager ordning og opklæbning af materialet. 1. april 1965 var ordnet og opstillet 122 billeder og samlet skøder og andre papirer vedrørende 10 landejendomme.

DET BYHISTORISKE ARKIV I SKIVE

Arkivet, der blev oprettet i 1965 på initiativ af Historisk samfund f. Skive og Omegn, har i det forløbne år været virksomt med indsamling af arkivalier tilh. enkeltpersoner og institutioner. Vi regner med i løbet af året at få lokaler stillet til rådighed på Skive Kommunebibliotek, så at den systematiske ordning af materialet kan tage fart.

RANDERS BYHISTORISKE ARKIV

Når den under opførelse værende nye biblioteks- og museumsbygning står

færdig, skal arkivet have sine fremtidige lokaler dér, for at der kan blive den fornødne daglige kontakt med centralbiblioteket og med Kulturhistorisk Museum. Alligevel er det med lidt vemod, man tænker frem til forandringen, fordi den nuværende fornemme placering i rådhusets stueetage gør, at folk så at sige dumper ind i arkivet. At det nævnte giver mange besøg og mærkbar kontakt, er oplagt, og listen over nyerhvervelser i årets løb er da også meget omfattende.

Der kan nævnes et stort, farvelagt fotografi af arkitekt Olivarius's villa, og en smuk, farvelagt tegning fra 1907 af dommerboligen i Rougsø herred, Tøjhushavevej. Af særlig interesse er i øvrigt en maskinskrevet beretning om Randers-købmanden Carl Friederich Emil Hoff (1819–1874) og om hans gård, matr. nr. 420, gadenummer 21 i Vestergade med bagbygningen mod Jernbanegade, hvor han havde sin tændstikfabrik, den senere »Mercur«, en særpræget Randers-virksomhed. Endvidere en del værdifuldt stof fra den for nylig afdøde bibliotekar Carl Dumreichers efterladenskaber, samt en del minder om malermester Kr. Trunderup († 1931) bl. a. med prøver på hans dekorative kunst (receptionschef Kr. Trunderup, Aalborg). Endelig omfattende arkivstof fra den nedlagte »forening til Randers bys forskønnelse«, som helt siden 1837 har udfoldet sit virke i byen.

Samarbejdet med teknisk skole om opmåling af byens gamle gårde og gade-partier som led i uddannelsen af skolens bygningslever er fortsat – mon det ikke kan siges: til gensidig glæde.

Flere nybyggende institutioner i Randers har anmodet arkivet om hjælp ved anvendelsen af gamle Randers-billeder og Randers-kort til udsmykning af lokaler o. a. S. C. Sørensen A/S har i sommer lånt en god snes indrammede gamle Randers-billeder, der smukt udstillet i

aktieselskabets store vinduer i Søndergade samlede mange interesserede tilskuere.

DET HISTORISKE ARKIV FOR ODDER OG OMEGN

Det historiske Arkiv for Odder og omegn afholdt i efterårsferien en udstilling under mottoet: Husker Du? Der blev vist en del af vor billedsamling og vist gamle film fra vor samling i en dertil indrettet »lille biograf«. Der var over 500 besøgende og udstillingen gav et pænt overskud. Odder Dagblad er ophørt som dagsavis, og arkivet har fået overladt alle udkomne årgange fra 1888–1965. Bl. a. ved hjælp af overskudet fra billedudstillingen har vi anskaffet stålreoler til de ovennævnte avisårgange.

Det er 10 år siden vi optog film i byen og i den forløbne tid er der sket store forandringer i bybilledet, hvorfor vi nu atter er begyndt at filme det daglige liv i byen og særlige begivenheder. Fra det ophævede branddirektorat er der overladt os en del gamle taksationsprotokoller. Vor lydbåndsamling er forøget med flere optagelser, både ved interviews og fra regionalradioen.

AABENRAA BYHISTORISKE ARKIV

Arkivet er en underafdeling under Aabenraa byhistoriske forening. Arkivet har også i år haft stor tilgang af fotografier, postkort m. v. samt lydbånd. Til arkivets (byhistorisk forenings) medlemmer er i årets løb udsendt 2 publikationer:

- a) Fotografisk gengivelse af Aabenraa bys skrå (stadfæstet af hertug Valdemar 1. maj 1335) samt et særtryk indeholdende skråens tekst på latin, dansk og plattysk.
- b) Kunsttryk af et billede fra Aabenraa havn (Illustreret Tidende 1862). Der er ikke i år afholdt nogen ud-

stilling, da man samler de økonomiske kræfter til en større udstilling om Aabenraa-maleren Jes Jessen (Eckersbergs læremester) i 1967. Arkivet har i øvrigt været initiativtager til at få udarbejdet en bog om den nævnte maler. Ved samarbejde mellem mange gode kræfter håber man at kunne udgive denne bog, som magister fru Hanne Poulsen udarbejder, engang i løbet af 1967.

Arkivets (foreningens) arbejde er udvidet således, at dets »Bevaringsudvalg« efter aftale med bygningsmyndigheden til udtalelse får tilstillet byggesager vedr. ombygninger, reparationer m. v. (§ 22 – sager) i den ældre bydel. Endvidere har udvalget efter aftale med byrådet fået lov til at indstille forslag til gadenavne til nye gader og veje (Johs. Meiers kortmateriale er i mange tilfælde udvalgets kilde til historiske navne).

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Der er i 1965 oprettet en afdeling for bibliotekets kontakt- og oplysnings-tjeneste. Under denne afdeling sorterer udstillings- og foredragsvirksomhed, gruppebesøg og public relations i øvrigt. Henvendelse sker til afdelingens leder, førstebibliotekar Svend Gissel.

Af bibliotekets årsskrift *Fund og Forskning* er udkommet bind XII med artikler om kardinal Mazarin og Frederik III's bibliotekssal (af Knud Bøgh), om Ahasverus, den evige jøde (af Erik Dal og R. Edelmann), om »Kong Christian stod ved højen Mast« (af Niels Martin Jensen), om silhouettøren Ernst Ljung (af Bjørn Ochsner), om falske illegale tryk under besættelsen (af Leo Buschardt og Helge Tønnesen) m. m.

I bibliotekets forhal har der været afholdt 8 udstillinger, blandt hvilke kan nævnes: Udstillingen *Danske kistebreve 1650–1850*. Udstilling i anledning af 700-året for Dantes fødsel. Mindeud-

stilling for Carl Nielsen ved hans 100 års dag. Sommerudstilling af bibliotekets sjældenheder. Udstilling om dansk viden-skab af international betydning, fra Saxo til Niels Bohr. Udstilling af per-sonfotografier, topografiske billeder og silhouetter, som ikke var identificerede, hvorfor publikum opfordredes til at medvirke hertil. – Udstillingen »Is-landske håndskrifter og dansk kultur« på Kunstmuseet var tilrettelagt af Det kongelige Bibliotek, Den arnamagnæ-anske Kommission og Statens Museum for Kunst; udstillingen vist senere i Odense, Ålborg, Århus og Esbjerg og besøgt af i alt ca. 50.000 mennesker. Udstillingen »Kinas billed- og bogkunst« har været vist i Lyngby, Århus og Odense. En af biblioteket arrangeret vandrestilling om Carl Nielsen (jfr. ovenfor) er blevet vist i mere end 40 folkebiblioteker over hele landet og adskillige steder i udlandet.

Biblioteket har været besøgt af en lang række enkeltpersoner og grupper, deriblandt studenterhold og skoleklasser.

Danske afdeling har foruden pligtaf-leveringen erhvervet 276 værker som gave, 1293 ved køb. Danske afdelings mest bemærkelsesværdige erhvervelse i 1965 er fhv. vicetoldinspektør, major Ove Marcussens samling af udklip o. a. materiale vedrørende Kaj Munk; sam-lingen er i hovedsagen kronologisk ord-net. De til samlingen hørende håndskrif-ter er erhvervet af Håndskriftafdelingen.

Til *Håndskriftafdelingen* er i øvrigt bl. a. indgået Oscar Falcon: Stamtavle over efterkommerne af Hans Poulsen (1767–1841). Camilla Schiødte, født Poulsen: Optegnelser om familien Paul-li. Stamtavler over slægten Grundtvig. Stambog for Henriette Weber, datter af læge C. F. Weber, Hørsholm, med ind-førsler fra årene 1836–39. Breve og personalia vedrørende familierne Jöhnke og Reitzel. Stambog for lærer Christen

Owesen (1839–73) med indførsler fra Jelling 1860. Herlov Dalhoff, degn i Hvirring ved Horsens 1749–92: Optegnelser af blandet indhold. Stambog for konsul i Tripolis Nicolai Christian Nissen, med indførsler fra årene 1799–1808. En mere udførlig oversigt over Håndskriftafdelingens accession offentliggøres i de kvartårligt udkommende »Meddelelser fra Rigsbibliotekaren«.

Kort- og billedafdelingen har i 1965 haft en accession på 165.000 blade. Af større gaver kan nævnes: ca. 3.000 portrætter og topografiske billeder fra boet efter rigsgrevinde Olga Sponeck gennem Viborg Stiftsmuseum. Ca. 1.600 portrætter fortrinsvis skuespillerbilleder fra boerne efter Peter og Henrik Malberg gennem fru Ellen Malberg. Ca. 1.300 portrætter fra boet efter kammerjunker, kaptajn Hector Boeck, fortrinsvis familien Boeck. Større og mindre samlinger fra frk. Inger Marie Plum (familien Plum), Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, fru Margrethe Høst Neerup, fru L. Holger Madsen (portrætter af skuespillerinden Anna Larssen), fru Helga Wöldike, fru Vibeke Bonde, bibliotekar Aage Marcus (topografiske stereoskopbilleder), Østifternes Kreditforening (fotos af belånte ejendomme), fuldmægtig Finn H. Blædel, chefredaktør Bo Bramsen, godsejer, hofjægermester G. A. Hagemann, Bjersjöholm, fru E. Honnens de Lichtenberg og fra boerne efter frk. Karen Sophie Hansen (gennem dr. Vald. Paulli), Lucie Thomsen, ingeniør Knud Carstensen og koncertsangerinden Gudrun Saxtorph. Af større køb kan nævnes: ca. 130.000 luftfotos med tilhørende negativer af ejendomme over hele Danmark. Balletoptagelser fra Det kgl. Teater ved pressefotograf Mogens v. Haven. Fotografier af samtlige Grønningens kunstnere optaget af pilot Karsten Mortensen i kunstnernes arbejdsmiljø. En omfattende

de samling portrætter og film, vedrørende danske forfattere. Edvard Munchs litografi af Helge Rode. Afdelingen har ladet foretage affotografering af et meget stort antal billeder vedr. Jeppe Aakjær, fortrinsvis fra samlingerne på Jenle, med henblik på Det kgl. Biblioteks vandrestilling 1966. Desuden er affotograferet en samling fotografier af medlemmer af slægten Dinesen, lånt af forfatteren Thomas Dinesen og en samling fotografier af tegninger af danske lokaliteter udført af tyske kunstnere i det 19. årh., lånt af Landesbibliothek i Kiel.

DANSK FOLKEMINDESAMLING AFDELING I

Indsamlingen: Indsamlingsarbejdet har i 1965/66 været koncentreret om Emmerlev by (Emmerlev sogn, Tønder amt), hvor folkemindesamlingen foretager en folkloristisk punktundersøgelse i samarbejde med Historisk Samfund for Sønderjylland og Tønder Statsseminarium. Under ledelse af seminarielektor Gottlieb Japsen deltager 26 lærerstuderende i Emmerlevundersøgelsen, idet de har valgt følgende opgaver: Forsamlingshuset og dets rolle i sognet, Livet på en enkelt gård omkr. 1900, Den folkelige sang i Emmerlev belyst gennem personrepertoarer, Livet i Emmerlev i 1800-årene belyst gennem retslige kilder, Hvilken rolle spillede kirken for årets og livets højtider? Skolens historie, Salmesangstraditionen, Fiskeriet, Præstehistorien, Befolkningsudviklingen, Fattigvæsenet og Udskiftningen. Den 30. marts holdtes et møde på Strandhotellet i Emmerlev, hvor beboerne blev orienteret om undersøgelsen. Historisk Samfund for Sønderjylland har givet et tilskud på kr. 5.000 til Emmerlev-undersøgelsen.

Bladet Samvirke har den 15. december 65 i samarbejde med folkeminde-

samlingen afholdt en konkurrence, hvor børn skulle indsende de gåder, de selv kunne. Der indkom ca. 3000 gåder. Fra Danmarks Radio/TV har folkemindesamlingen modtaget ca. 10.000 historier, som programsekretær Otto Leisner fik ind, da han i en TV-udsendelse opfordrede seerne til at fortælle, hvilke historier de kendte om jyder, sjællændere og fynboer. Som led i en undersøgelse af ringridningen i Danmark i dag har institutionen rettet en henvendelse til alle landets politimestre.

Arkivet: Den sikkerhedsmæssige affotografering af originalmaterialet i folkemindesamlingen er blevet fortsat. Biografdirektør Erik Elias og Erik Kaas Nielsen har i december 65 optaget en film om Børns snorelege på Brøndbyvester skole i København (12. min).

Biblioteket: Det vedtoges ved årets begyndelse at omkatalogisere hovedbiblioteket – der omfatter godt 20.000 bind – efter omtrent de principper som tidligere er gennemført i afd. II's specialbibliotek. Der har været arbejdet herpå hele året, og en stor del er allerede bragt i endelig orden efter det nye system.

Det kgl. Biblioteks instituttjeneste har overtaget katalogiseringen af accessionen fra og med 1960. Et nyt katalog i det internationale biblioteksformat opbygges på grundlag heraf som fortsættelse af det hidtidige katalog, der afsluttes med 1959. Samtidig lægges grunden til et nyt emneregister.

Accessionen i 1965/66 omfatter 271 bøger og 366 hefter og særtryk. En del skriftserier og tidsskrifter er kompletteret, og flere nye abonnemeter og bytteforbindelser er bragt i stand.

Kongresser og foredrag: Dansk folkemindesamling arrangerede den 23.–25. august 1965 på Socialforskningsinstituttet et tværvideenskabeligt og fællesnordisk symposium om problemer og me-

toder i forbindelse med nutidig folketro. Bengt Holbek har i april deltaget i Volkskundekongressen i Marburg/Lahn. Iørn Piø har holdt foredrag med demonstrationer af afdelingens materiale, bl. a. i enkelte lokalhistoriske samfund.

Anden virksomhed: Afdelingen har besvaret en lang række inden- og udenlandske forespørgsler samt stået til rådighed for universitetsstuderende, lærerstuderende, lokalhistorikere o. m. a. I juni tilrettelagde Gustav Henningsen og Iørn Piø en 4-timers radioudsendelse om Det overtroiske menneske. Hele det omfattende dokumentarmateriale, heriblandt en lang række optagelser ved Gustav Henningsen af førstehåndsskildringer om herregårdsspøgelser, der blev optaget til udsendelsen, findes nu i folkemindesamlingen.

Publikationsvirksomhed: Som Dansk folkemindesamling, Studier I er udsendt Alan Hjorth Rasmussen: Maj- og midsommerskikke på Lolland og Falster (May and Midsummer Customs in Lolland and Falster). With an English summary. Offprint from Årbog for Lolland-Falsters historiske Samfund XI Række. 1965. Copenhagen 1966.

AFDELING II

Indspilningen af vokal og instrumental folkemusik er fortsat med henblik på at sikre dansk forskning et stadig større og mere egnet materiale til musiknologiske og -folkloristiske studier. Lydarkivet er herved blevet forøget med nogle hundrede bånd. – Optaget i Danmark, på Færøerne og i Grønland. – I Island, hvor Dansk folkemindesamling i 1964 indledte et givende samarbejde med islandske institutioner om indspilning af folkesang. – På Hebriderne, hvor en medarbejder ved folkemindesamlingen forestår arbejdet med keltisk folkemusik for The School of

Scottish Studies, Edinburgh. – Endvidere har samlingen i årets løb modtaget optagelser (originaler eller kopier) foretaget af danske forskere på Sardinien, i Thailand, i Kurdistan, på Filipinerne m. v.

I Dansk folkemindesamlings grammo-fonpladeserie udsendtes i 1965 4 kommenterede EP-plader med optagelser fra Østgrønland og Thule. (RCA DFS 456–459).

Den særlige indsamlingsvirksomhed som siden 1960 har fundet sted i forbindelse med radioens månedlige udsendelser »Folk synger« er ophørt indtil videre. I alt er samlingen gennem disse udsendelser kommet i forbindelse med henvend 2.000 lyttere som har indsendt breve med folkeviser og oplysninger om visesang, heraf er foreløbig henvend 600 besøgt og har indsunget viser.

Under titlen »Folkemusikorientering« påbegyndte medarbejdere ved samlingen en ny månedlig udsendelsesrække fra januar 1965. I disse udsendelser præsenteres aktuelle sider af det folkemusikalske arbejde. Det indkomne materiale katalogiseres og klassificeres på normal måde. Samtidig lægges vægt på at uddrage alle oplysninger som kan give et billede af enkelte betydningsfulde sangers liv og repertoire, – dette gælder ikke blot materialet fra den nuværende meddelerkreds, men også optegnelserne i de historiske samlinger: Evald Tang Kristensens originale optegnelser og hans forarbejder til viseudgaver har også i denne henseende været overordentlig givende.

FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER

Som medlemslevering for 1965 er udsendt følgende:

1. 2. del af Nikolaj Christensen: Folkeeventyr fra Kær Herred, udgivet af L. Bødker.

2. 11. hefte af tidsskriftet »Folkeminder«, redigeret af L. Bødker og Chr. Lisse.

NORDISK INSTITUT FOR FOLKEDIGTNING

Nordisk Institut for Folkedigtning har i kalenderåret 1965 foruden mindre arbejder sluttet arbejdet med en oversigt over de nordiske sagnsystemer og videreført det nordiske typeregister over skæmtehistorier. Det kan nævnes, at der er påbegyndt en registrering af de nordiske termer vedr. rim, remser etc. og udarbejdet et nogenlunde komplet register over de nordiske helgenlegender.

Instituttet har i 1965 udgivet L. Simonsuuri: Über die Klassifizierung der finnischen Sagentradition (Studier 8; Særtryk af *Acta Ethnographia* 13); A. Taylor: The Classics of Folklore (Studier 9; særtryk af *Arv* 20).

L. Bødker har i november holdt tre forelæsninger på universitetet i Oslo og deltaget i det nordiske seminar over folketro i København.

Instituttet har også i 1965 været hjemsted for den akademiske undervisning i faget nordisk folkemindeviden-skab og har i forbindelse med denne undervisning været vært for bl. a. prof. Alan Dundes (Berkeley, Calif.) og prof. Fr. Uteley (Columbus, Ohio), hvis gæsteforelæsninger i København og Lund blev arrangeret gennem Instituttet.

Instituttets personale har i 1965 udgivet følgende:

- L. Bødker: Nikolaj Christensen, Folkeeventyr fra Kær Herred, hft. II.
E. Mathiesen: Sv. Grundtvig og folkedigtningen. *Folkeminder* hft. 11.
Å. Skjelborg: Spontane varsler og overtro. *Folkeminder*, hft. 11.

INSTITUT FOR DANSK DIALEKTFORSKNING

Instituttet er midlertidig flyttet til Kejsergade 2. Store dele af originalsam-

lingen og bogbestand er i det år, restaureringsarbejdet varer, ikke tilgængelige.

Efter samråd med søsterinstitutionen ved universitetet i Lund, har instituttet, medens muligheden endnu var til stede, hos A/S Lyrec sikret sig et skæreapparat til skæring af lakplader, således at arkivets bestand af bånd kan overføres til plader, på samme måde som tidligere arkivets bestand af plader er overført til bånd. Denne dobbelte arkiveringsform afgiver formentlig den bedst mulige sikkerhed mod ødelæggelse af disse uerstattelige optagelser.

Otte af instituttets medarbejdere har deltaget i den 2. internationale Dialektolog-Kongres ved dialektcentret i Marburg i tiden 5.–10. september 1965.

Instituttets publikationer: M. B. Ottensen: Hostrup-Dansk II. Ordbog. Udgivet af Ella Jensen og Magda Nyberg. Tredie bind (M-SG, 278 sider). UFF.s publikationer, serie A, nr. 21,3. – Dialektstudier I, 2. del, tilegnede Johs. Brøndum-Nielsen (64 sider) (tillæg til Danske Folkemaal, 19. årg.), red. af Poul Andersen og indeholdende afhandlinger af bestyrelsesmedlemmer og medarbejdere ved instituttet. – Dialektstudier I, 3. del vil blive udsendt i 1966 som tillæg til Danske Folkemaal, 19. årg.

Arbejder af medarbejdere, publicerede i tidsskrifter uden for instituttet: Poul Andersen: Om det finale er i Dansk (Danske Studier 1965, p. 75–84). – Chr. Lisse: Nogle østdanske træk i de danske sydøsmål. (Sydsvenska Ortnamnssällskapet's Årsskrift 1965, p. 87–100).

Igangværende videnskabelige undersøgelser: Ved ømålsafdelingen er redaktion og revision af artikler til ømålsordbogen fortsat. De systematiske undersøgelser af den lydige struktur i de forskellige grupper af øsmål er videreført. Af Inger Ejskjærs strukturbeskrivelse af sjællandsk foreligger i ma-

nuskript en omfattende behandling af det sjællandske kortvokal-stød. Chr. Lisse har af sine sydømålsundersøgelser redigeret en synoptisk fremstilling af fonemsystemet til brug for ømålsredaktørerne. Poul Andersen har med bistand ved optegnelserne af Chr. Lisse, Jørgen Larsen og Inger Ejskjær og med bistand ved udmålingsarbejdet af stud. mag. Gunvor Jeppesen videreført undersøgelsen af de særlige tonale accentforhold i Ærøgruppens dialekter, og han har sammen med Inger Ejskjær og med bistand ved det instrumentalfonetiske arbejde af Mogens Baumann Larsen arbejdet på en komparativ undersøgelse af sjællandsk, nordvestfynsk og vestjysk kortvokalstød. Kr. Møller har videreført sin indsamling og bearbejdelse af materiale vedrørende fiskeri og både.

Aflæsningsarbejdet på udvalgte dele af det øboiske plade- og båndmateriale er videreført og delvis afsluttet ved Chr. Lisse, Jørgen Larsen, Inger Ejskjær og Poul Andersen, og den typografiske tilrettelægning af teksterne, beregnede til Dansk Dialekttekster 2. hefte, er så vidt fremskredet, at man nu søger bevilling til trykning af heftet.

Endelig er der udsendt to suppleringslister (nr. 19 og 20, henholdsvis april og november 1965) til meddelerkredsen og en række provinsblade. Seddsamlingerne er dels herigennem, dels ved udskrivning af forskellige trykte kilder forøget med ca. 8000 sedler og Topografisk Samling med 300 blade.

I den jyske afdeling har Ella Jensen og Magda Nyberg udarbejdet register til 2. bind af M. B. Ottensens ordbog, læst korrektur på 3. bind og tilrettelagt manuskriptet til 4. bind til trykning. De samme to medarbejdere har fortsat arbejdet med en monografi over Mandø-målet og har dertil i foråret 1965 foretaget en optegnelser- og båndoptagelsesrejse til Mandø. I forbindelse med

dette arbejde har Ella Jensen sammen med stud. mag. O. Thorsen foretaget optagelser på Ribeegegnen. Bent Jul Nielsen har videreført arbejdet med undersøgelsen af dialekten i Bjerre herred og fortsat udarbejdelsen af manuskriptet til en monografi over nævnte dialekt. Poul Andersen og Inger Ejskjær har foretaget supplerende optegnelse af sydsamisk. Om deres undersøgelse af vestjysk kortvokalstød se under ømålsafdelingen.

Ved udskrivning af ordlister og af materiale i Topografisk Samling er den jyske afdelings seddelsamling forøget med ca. 13.500 sedler.

I plade- og båndafdelingen er sagregistreringen af plader og bånd fortsat, ligesom der er foretaget en lang række overspilninger af bånd og plader til studie- og undervisningsbrug. Samlingerne er blevet forøget med i alt 26 bånd. Fra øerne 12 bånd fra følgende sogne: Holme-Olstrup, Lille Lyngby, Norup, Aunslev, Vissenbjerg, Skellerup, Idestrup. Fra Jylland 12 bånd fra følgende sogne: Ferring, Grinderslev, Kolby, Mandø, Ål.

Manuskriptsamlingen er forøget med 2 numre og omfatter nu 214 numre.

Læsesalens bibliotek og de videnskabelige medarbejdes håndbogssamlinger er ved gaver (udveksling med Danske Folkemål, UfF.s skriftserier og Acta Philologica Scandinavica Bibliography of Scand. Philology) og ved køb forøget med 418 bøger og hefter.

INSTITUT FOR JYSK SPROG- OG KULTURFORSKNING

Arbejdet på instituttet har fulgt mønstret fra de senere år. Ved excerpering er samlingerne blevet forøget med 46.896 sedler. – Af nye spørgelister er der udsendt spgl. AQ i 525 ekspl. (hjemkommet 473), mindre spgl. 6 i 99 ekspl.

(hjemkommet 92) og spgl. AR i 533 ekspl. (hjemkommet 420). Spgl. AS i 503 ekspl. (udsendt 20/12). Endvidere er et stort antal ældre spørgelister udsendt til nye meddelere. – På grundlag af indkomne spørgelister er der blevet tegnet 45 dialektkort. – Båndsamlingen er blevet forøget med bånd fra Ørum s., Vinderslev s. (gave fra Kr. Vestergaard), Bindslev s. (gave fra lærer Møller Petersen), Ullits s., Gedsted s., Vester-Bølle s. (gave fra Nils Århammer), Ugerby s. og V. Vandet s. (lærer Torsten Balle). – Stud. mag.erne Jens Cramer og Børge Kjær foretog i maj måned en ekskursion til Vendsyssel for at undersøge genusforhold i overgangsområdet mellem 2- og 3-kønsdialekterne. – Der har været afholdt 6 redaktionsmøder. Foruden redaktørerne har amanuensis Allan Karker og lektor Mette Kunøe deltaget i disse. – Instituttet har udsendt Sprog og Kultur XXIV, hæfte 3-4 og Jysk Ordbog, kilder og forkortelser m. m. – Fra Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser har instituttet fået oversendt en ordsamling på 1400 ord skrevet af lærer Lars Møller Lund, f. 1826 i Asdal s., cand. mag. Helge Laursen har overladt instituttet sit speciale: Djurslandsmålets afgrænsning. – Frk. A. M. Nielsen fortsætter stadig sin gennemgang af Hundslundmålets ordforråd og har indsendt 11 kollegiehæfter, og ligeledes arbejder lærer Torsten Balle fortsat selvstændigt og fortrinligt med Thydialekter.

INSTITUT FOR NAVNEFORSKNING (STEDNAVNEUDVALGET)

Som tidligere har instituttet været rådgivende i forbindelse med revision af Geodætisk Instituts målebordsblade og har besvaret et stort antal spørgsmål fra

institutioner og enkeltpersoner i ind- og udland. Til den 1958 grundlagte marknavnesamling er der 1965 udskrevet materiale fra følgende områder: Odense amt: Båg herred, Ringkøbing amt: Hammerum og Ulborg h.

Publikationer: Institutet har i 1965 udsendt en retskrivningsliste over stednavne i Hjørring amt og har fortsat arbejdet med retskrivningslister over stednavne i Ribe og Thisted amter. Institutet har i 1965 udsendt Eva Villarsen Meldgaard »Sydvestjysk navneskik gennem 300 år« som bind 4 i serien Navnestudier. I samme serie forberedes til udsendelse Ib Lumholt »Sokkelund herreds marknavne«. Der er arbejdet videre med manuskripterne til »Svendborg Amts Naturnavne« bind 1, ved Birte Hjorth Pedersen og Inge Wohlert, »Odense amts bebyggelsesnavne« ved John Kousgård Sørensen, »Ringkøbing amts stednavne« ved Gordon Albøge, »Præstø amts stednavne« ved Lis Weise, »Danske personnavne i Danelagen« ved Gillian Fellows Jensen, »Danske Bebyggelsesnavne på glda.-høgh« ved Vibeke Christensen og »Danske sø- og ånavne« bind I ved John Kousgård Sørensen.

Optegnelser: I Ribe amt har afdelingsleder, dr. phil. Kristen Møller optegnet sognene Veerst, Bække, Lejrskov, Jordrup og Gesten i Andst h. samt Brørup, Holsted, Føvling, Malt, Folding, Vejen og Læborg i Malt h. I Præstø amt har mag. art. Lis Weise optegnet Smerup sogn i Stevns h. samt sognene Karise, Alslev, Fakse, Roholt, Ulsø og Dalby i Fakse h. I Thisted amt har universitetslektor Gordon Albøge optegnet i sognene Ræer, Vigsø, Hansted og Tved i Hillerslev h. – Der er foretaget båndoptagelser af stednavne i Viborg amt og dele af Ålborg og Thisted amter ved professor, dr. phil. Anders Bjerrum og ordbogsredaktør, cand. mag. Chr. Lisse.

UDVALGET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL LANDBEFOLKNINGENS HISTORIE

Udvalget har i 1965 videreført rækken af Ældre danske Tingbøger med udsendelsen af Skast herreds tingbog 1640 hæfterne 2–4 ved Poul Rasmussen.

I serien Adelige Jordebøger er udsendt Skiftet efter Rigsråd Eske Brock 1626 ved C. Rise Hansen.

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

Selskabet har i 1965 udsendt H. C. Andersens eventyr III, kommentar til det første bind af Thomas Kingos samlede skrifter (ungdomsdigte, kærlighedsdigte, lejlighedsdigte m. v.), Anders Arrebo's samlede skrifter I (Hexaëmeron, lejlighedsdigte og breve) og Breve fra og til Ole Worm I (oversættelse af Olái Wormii et ad eum doctorum virorum epistolæ, 1751).

UDGIVERSELSKAB FOR DANMARKS NYESTE HISTORIE

Udgiverselskab for Danmarks nyeste Historie har i 1965 fortsat sin indsamling af materiale og forberedelse af publikationer om besættelsestiden.

To af disse er afsluttet og gået i trykken inden årets udgang, nemlig I. bind af Jørgen Hæstrup: »– til landets bedste –, træk af departementschefsstyrets historie 1943–1945«, som ventes udsendt i maj måned 1966, og Viggo Sjøqvist: »Danmarks udenrigspolitik 1933–1940«, som skal udkomme i august 1966.

Arbejdet med en række andre publikationer om besættelsestiden, samt med Jørgen Jørgensens politiske erindringer og med bind VI af P. Munchs erindringer nærmer sig afslutningen.